

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 41 – 42
2022 – 2023

BULLETIN
SLOVENSKEJ JAZYKOVEDNEJ SPOLOČNOSTI
PRI JAZYKOVEDNOM ÚSTAVE ĽUDOVÍTA ŠTÚRA SAV

JAZYKOVEDNÝ ZÁPISNÍK

ROČNÍK 41 – 42
2022 – 2023

Bratislava
Slovenská jazykovedná spoločnosť
pri Jazykovednom ústave Ľudovíta Štúra SAV, v. v. i.
2025

Slovenská jazykovedná spoločnosť pri JÚLŠ SAV, v. v. i.
Panská 26
811 01 Bratislava

Zostavovateľka: Kristína Piatková

Obsah

XXXI. kolokvium mladých jazykovedcov.....	6
XXXII. kolokvium mladých jazykovedcov	6
Zoznam prednášok, seminárov a konferencií uskutočnených v rámci činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri JÚLŠ SAV v rokoch 2022 – 2023.....	7
Tézy prednášok	10
Rok 2022	10
Ján Kačala.....	10
<i>Henrich Bartek v slovenskej jazykovede</i>	
Ivor Ripka	13
<i>Život a dielo profesora Pavla Bujnáka</i>	
Martina Ireinová	24
<i>70 let výzkumů dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český v Brně</i>	
Ada Böhmerová	26
<i>Z dynamiky anglicizmov v slovenčine</i>	
Rok 2023	28
Samuel Koruniak	28
<i>Divergentné tendencie vo vývine spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov</i>	
Jana Levická – Miro Zumrík	28
<i>Vývoj slovenskej terminológie v 20. storočí v kontexte premien česko-slovenskej jazykovej situácie</i>	
Radovan Garabík	29
<i>Naťahovateľnosť viacslovných pomenovaní</i>	
Pavol Žigo.....	30
<i>Prostriedky či etapy súčasného poznávania jazyka</i>	
Mária Šimková	31
<i>Verbálne a neverbálne prostriedky v naratívnych textoch evanjelií</i>	
Lujza Urbancová.....	32
<i>Rodovo vyvážená slovenčina v súčasnej spoločnosti</i>	
Ľudmila Liptáková	33
<i>Výskumy detskej reči ako konceptuálne východisko vyučovania slovenského jazyka</i>	

Daniela Slančová	33
<i>Akým jazykom hovorí šport – niekoľko poznámok k jazyku športu a jeho skúmaniu</i>	
Albrecht Greule	34
<i>Verbszenen und ihre Veränderungen</i>	
Robert Greenberg	35
<i>Language, Identity, and the War in Ukraine: Lessons from the Balkans</i>	
Norbert Vanek	35
<i>Mental simulation of the illusory and the factual in negation processing: Insights from Croatian-English bilinguals with relevance to Slovak</i>	
Mariola Jakubowicz.....	37
<i>Słownik prasłowiański – wersja cyfrowa versus wersja tradycyjna</i>	
Zoznam členov SJS pri JÚĽŠ SAV v roku 2022	39
Zoznam členov SJS pri JÚĽŠ SAV v roku 2023	40

XXXI. kolokvium mladých jazykovedcov

Na prelome novembra a decembra (30. 11. – 1. 12. 2022) sa v Učebno-výcvikovom zariadení UPJŠ v Danišovciach uskutočnilo už v poradí tridsiate prvé tradičné stretnutie mladých jazykovedcov zo slovenských a českých vysokých škôl a vedeckých akademických pracovísk. Na organizovaní tohto podujatia po prvý raz participovala aj Filozofická fakulta UPJŠ prostredníctvom Katedry slovakistiky, slovanských filológií a komunikácie a jej členiek (najmä PhDr. Lucie Jasinskej, PhD., a doc. PhDr. Marianny Sedlákovej, PhD.) v spolupráci s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV (Mgr. Katarína Gajdošová, PhD.). Rokovanie otvorila plenárna prednáška doc. M. Sedlákovej Odraz jazykových funkcií v systéme jazyka. Počas dvoch rokovacích dní odprezentovalo dvadsaťdva mladých jazykovedcov svoje príspevky z rozličných oblastí jazykovedy od korpusovej lingvistiky cez kognitívnu lingvistiku, onomastiku, dialektológiu a vývin jazyka cez lexikológiu a frazeológiu až po stylistiku a jazykovú kultúru. Príspevky sa dotýkali nielen slovenčiny a češtiny, ale aj bieloruštiny, ruštiny, ukrajinčiny a nemčiny. Už pred začatím podujatia bol na stránke našej knižnice k dispozícii zborník abstraktov, do ktorého môžete nahliadnuť aj vy. Po dvojročnej kovidovej prestávke bolo živé stretnutie mladých adeptov lingvistiky veľmi podnetné po odbornej i ľudskej stránke, a to aj vďaka skvelo fungujúcemu univerzitnému zariadeniu v peknom prírodnom prostredí Spiša.

doc. PhDr. Marianna Sedláková, PhD.

XXXII. kolokvium mladých jazykovedcov

V dňoch 30. novembra až 1. decembra 2023 sa v Prešove na pôde Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove uskutočnil tridsiaty druhý ročník Kolokvia mladých jazykovedcov. Podujatie zorganizovala Slovenská jazykovedná spoločnosť pri Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV, v. v. i., v spolupráci s pobočkou SJS pri Inštitúte slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU. Program kolokvia bol rozdelený do ôsmich sekcií, počas ktorých mladí jazykovedci a literárni vedci prezentovali svoje výskumy, výsledky a inšpirácie. XXXII. ročník otvorili vo štvrtok 30. novembra prof. Mgr. Martina Ivanová, PhD., predsedníčka prešovskej pobočky SJS a hlavná organizátorka konferencie, a doc. PhDr. Peter Karpinský,

PhD., riaditeľ ISMŠ FF PU. Obaja vo svojich príhovoroch priblížili tradíciu organizácie kolokvií v prešovskom prostredí a vyslovili želanie, aby sa aj to aktuálne stalo prínosom pre vystupujúcich aj pasívnych účastníkov. Prostredníctvom online spojenia kolokvialistov pozdravila aj riaditeľka JÚLŠ SAV, doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD. Počas XXXII. kolokvia mladých jazykovedcov odznelo veľa inšpirujúcich príspevkov, po ktorých účastníci mali príležitosť odborne diskutovať. Prešovské kolokvium sa opäť stalo platformou pre mladých lingvistov a lingvistky na prezentáciu ich výskumu, získavanie ďalších podnetov na jeho rozvíjanie a v neposlednom rade aj miestom priateľských stretnutí a nadväzovania pracovných kontaktov.

Mateusz Bednarczyk

Zoznam prednášok, seminárov a konferencií uskutočnených v rámci činnosti Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri JÚLŠ SAV v rokoch 2022 – 2023

Banská Bystrica

26. 4. 2022	R. Ošmera: Cudzinec v triede: stretnutie rôznych kultúr, mentalít a vzorcov videnia sveta (seminár)
21. 3. 2023	M. Graf: Komunikacja niewerbalna i jej zakłócenia
17. 10. 2023	V. Vilímek: Súčasný výskumy gestikulácie a kineziky v Česku a strednej Európe
8. 11. 2023	G. Rožai – A. Huťková – A. Chomová: Kontúry vedy a výskumu na Katedre slovenského jazyka a komunikácie Filozofickej fakulty UMB v Banskej Bystrici (prednáška v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku)
11. 12. 2023	M. Nábělková: Na našem patře je v plném proudu chodbovice... Slovakizmy v češtině jako výsledek aj důkaz česko-slovenského jazykového kontaktu

Bratislava

26. 4. 2022	J. Kačala: Henrich Bartek v slovenskej jazykovede (jubilejná prednáška)
20. – 21. 6. 2022	15. celoslovenské stretnutie jazykovedcov a VZ SJS pri JÚLŠ SAV (Moyzesova sieň)
19. 9. 2022	I. Ripka: Život a dílo profesora Pavla Bujnáka (jubilejná prednáška)
25. 10. 2022	M. Ireinová: 70 let výzkumů dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český v Brně
22. 11. 2022	A. Böhmerová: Z dynamiky anglicizmov v slovenčine (jubilejná prednáška)
28. 2. 2023	S. Koruniak: Divergentné tendencie vo vývine spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov

14. 3. 2023 J. Levická - M. Zumrík: Vývoj slovenskej terminológie v 20. storočí v kontexte premien česko-slovenskej jazykovej situácie
18. 4. 2023 R. Garabík: Naťahovateľnosť viacslovných pomenovaní
25. 4. 2023 P. Žigo: Prostriedky či etapy súčasného poznávania jazyka (jubilejná prednáška)
26. 4. 2023 K. Nowak – M. Rzepiela: Elektronické projekty Oddělení středověké latiny Ústavu pro jazyk polský PAV - sestavení korpusů historického jazyka
2. 5. 2023 M. Šimková: Verbálne a neverbálne prostriedky v naratívnych textoch evanjelií (jubilejná prednáška)
23. 5. 2023 L. Urbancová: Rodovo vyvážená slovenčina v súčasnej spoločnosti (jubilejná prednáška)
13. 6. 2023 Ľ. Liptáková: Výskumy detskej reči ako konceptuálne východisko vyučovania slovenského jazyka (jubilejná prednáška)
24. – 26. 8. 2023 18th Annual Meeting of the Slavic Linguistics Society (medzinárodná konferencia)
19. 9. 2023 Vedecký seminár venovaný 80. výročiu založenia Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV a VZ SJS pri JÚLŠ SAV
3. 10. 2023 D. Slančová: Akým jazykom hovorí šport – niekoľko poznámok k jazyku športu a jeho skúmaniu (jubilejná prednáška)
10. 10. 2023 A. Greule: Verbsenzen und ihre Veränderungen. Zum Projekt „Historisch syntaktisches Verbwörterbuch (HSVW)“
26. 10. 2023 R. Greenberg: Language, Identity, and the War in Ukraine: Lessons from the Balkans
26. 10. 2023 N. Vanek: Mental simulation of the illusory and the factual in negation processing: Insights from Croatian-English bilinguals with relevance to Slovak
6. 11. 2023 M. Jakubowicz: Słownik prasłowiański – wersja cyfrowa versus wersja tradycyjna
7. 11. 2023 prezentácia výskumov J. Mádrovej, K. Březinovej a A. Reclík (prezentácia doktorandských výskumov z Ostravskej univerzity)
23. 11. 2023 Slovensko-české a česko-slovenské jazykové a jazykovedné vzťahy: 30 let poté (vedecký seminár)

Košice

15. 3. 2022 V. Kováčová: Viacaspektovo o sotáckych nárečiach (o vývinových reliktných archaizmoch nielen depozične, ale aj dispozične) (FF UPJŠ, online)
27. 4. 2022 D. Baláková: Z výskumu biblickej frazeológie (FF UPJŠ, online)
7. 11. 2022 Budú hovoriť dobre (FF UPJŠ, sprievodné podujatie v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku)
31. 11. – 1. 12. 2022 XXXI. kolokvium mladých jazykovedcov (Danišovce)

Nitra

16. 2. 2022 Ľ. Kralčák: Normy a variety slovenčiny ako národného jazyka.
2. 3. 2022 R. Hlavatá: Orientátor ako segment textu a štylistika
16. 3. 2022 P. Patráš: Aké možnosti ponúka Slovenský národný korpus študentom filologických odborov?

30. 3. 2022	N. Kolenčíková: Ako sa robí Slovník súčasného slovenského jazyka
13. 4. 2022	J. Nemčeková: Stav jazykovej kultúry v súčasnosti
27. 4. 2022	T. Bánik: Z výskumu stredoslovenských nárečí
11. 5. 2022	M. Rendárová: Frazémy v kontexte kultúry

Prešov

28. – 29. 6. 2022	Stretnutie so štýlom (vedecký seminár, hybridne)
28. – 29. 6. 2023	Štýl a text v jazykovej interakcii (vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou venovaná životnému jubileu D. Slančovej)
6. 10. 2023	SLOVENČINA BEZ HRANÍC: praktické problémy a výzvy pri jazykovom vzdelávaní a integrácii ľudí z Ukrajiny (vedecké kolokvium)
30. 11. – 1. 12. 2023	XXXII. kolokvium mladých jazykovedcov

Ružomberok

6. 12. 2022	D. Baláková: Intertextovosť frazeológie (jubilejná prednáška)
13. 4. 2023	M. Ligoš: K problematike kódovania a štruktúry jazyka v komunikácii (<i>Námety pre lingvistiku a didaktiku slovenčiny ako materinského jazyka</i>)
18. 4. 2023	Ľ. Liptáková: Čo ponúka vývinová lingvistika vyučovania slovenského jazyka
29. 11. 2023	M. Bodnárová: Čo a ako hovoria exorcisti? <i>Lingvistický pohľad na jazyk súčasných slovenských exorcistov</i>

Trnava

5. – 7. 9. 2022	22. slovenská onomastická konferencia
11. 10. 2022	J. Kačala: Osobnosť a dielo Henricha Bartka
7. 11. 2022	Posunkový jazyk a špecifiká komunikácie nepočujúcich osôb (sprievodné podujatie v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku)
8. 11. 2023	J. Doruľa: Úlohy slavistiky vo výskume interlingválnych vzťahov v minulosti a súčasnosti

Tézy prednášok

Rok 2022

Ján Kačala

Henrich Bartek v slovenskej jazykovede

1. Henrich Bartek (1907 – 1986) patrí do zakladateľskej generácie profesionálnych slovenských jazykovedcov, ktorá sa svojím vedeckým dielom osobitne v nadväznosti na koncepciu Samuela Cambela (1856 – 1909) najmä v druhej a tretej tretine 20. storočia pričinila o vybudovanie slovakistiky ako komplexnej jazykovednej disciplíny. Výraznou črtou vedeckého diela tejto generácie je univerzálnosť vo vedeckom prístupe k slovenskému jazyku aj k jazyku vo všeobecnosti. Pri výskume sa uplatňuje inštitucionálnosť a kolektívnosť.

2. Oproti ostatným generačným druhom Henricha Bartka vyznačuje exilová črta, to, že na jar 1945, potom, ako ho prezident Slovenskej republiky vymenoval za profesora slovenského jazyka na vtedajšej Slovenskej univerzite, pred blížiacim sa frontom a z obavy o svoj život nedobrovoľne opustil svoju vlasť, v ktorej prospech dovtedy všestranne pracoval. V exile neprestal pracovať, no jeho slovakistická aktivita sa podstatným spôsobom znížila aj pre nedostatok životných prostriedkov. Uverejňoval štúdie s rozmanitou tematikou a v polovici 50. rokov vydal dve knižné diela. Svoj rušný aj ťažký život dožil v tichosti ako knihovník v kláštore benediktínov v Niederaltaichu v Nemecku. Časť jeho vedeckého diela je doteraz neznáma.

3. Bartkovo vedecké, ale aj kodifikačné, redakčné a vedecko-organizačné dielo doma na Slovensku sa sústreďuje do 30. a do prvej polovice 40. rokov. Ako redaktor *Slovenskej reči* uverejňoval zásadné state venované súčasnej spisovnej slovenčine a jej kodifikácii, ako aj kodifikácii jej pravopisnej sústavy, ktorá sa najmä po vyjdení *Pravidiel slovenského pravopisu* z roku 1931 stala mimoriadne aktuálnou a zaujala aj vplyvnú časť slovenskej národnej inteligencie. Vedecky sa venoval aj témam z okruhu vývinu slovenského jazyka najmä v začiatočnom období jeho formovania, ako aj z dejín slovenskej jazykovedy.

4. Treba vyzdvihnúť, že v 30. rokoch iniciatívne aj odvážne, ale premyslene nastoloval základné otázky vtedajšieho stavu a ďalšieho vývinu spisovnej slovenčiny aj racionalizácie

slovenského pravopisu a predkladal aj ich riešenie, ktoré keď sa neprijalo hneď (tak ako *Pravidlá slovenského pravopisu* z r. 1939), uznalo sa po rokoch ako vhodné a správne, zodpovedajúce duchu aj vývinovým zákonitostiam spisovnej slovenčiny a slovenskej pravopisnej sústavy (porovnajme *Pravidlá slovenského pravopisu* z roku 1953, ako aj ďalšie kodifikačné príručky z neskorších desaťročí). V 30. rokoch 20. storočia stál bezkonkurenčne na čele zápasu o zachovanie identity slovenčiny, o jej ďalší všestranný rozvoj na základe jej vlastných zákonitostí, ako aj o racionálne riešenie pravopisných otázok na základe potvrdených princípov. S jeho výrazným pričinením sa v 30. rokoch podarilo v reálnej jazykovej rovine vybojovať zápas o samostatnosť slovenčiny a jej spisovnej podoby. V teoretickej rovine k tomuto výsledku rozhodujúcim spôsobom prispel Ľudovít Novák (1908 – 1992). Kým v domácom prostredí sa počas socializmu takmer nemohlo neutrálne spomenúť jeho meno, za našimi hranicami sa mu od zainteresovaných dostalo uznania a úcty v podobe označenia *krstný otec modernej slovenčiny*. Autorom tohto označenia je básnik, spisovateľ a publicista Ján Okál' (1915 – 1990) už v názve svojho jubilejného príspevku, napísaného pri príležitosti pripomínania si 70. narodenín Henricha Bartka v 80. ročníku *Kalendára Jednota*, vychádzajúceho v USA.

5. Osobitne sa žiada vyzdvihnúť Bartkovu činnosť pri zakladaní a vedení prvého slovenského jazykovedného časopisu *Slovenskej reči* v rokoch 1932 – 1939. Prvý verejne vyslovil návrh na založenie takého časopisu a uskutočnil ho napriek nepriazni aj pochybovačnému postoju Ľudovíta Nováka, ktorý v tomto časopise tiež našiel možnosť napr. na publikovanie svojho zakladateľského seriálu *Fonologia a štúdium slovenčiny* už od druhého ročníka *Slovenskej reči*. Ním pevne postavil na nohy slovenské fonologické štúdium na moderných zásadách pražského štrukturalistického učenia. Časopis, pravdaže, široko presahoval oblasť fonológie, lebo Henrichovi Bartkovi sa v *Slovenskej reči* podarilo utvoriť trvalú základňu na sústavné publikovanie výsledkov vedeckého štúdia slovenčiny takmer celej novej generácii slovenských jazykovedcov so širokým a prehlbujúcim sa odborným záberom v okruhu spisovnej slovenčiny aj slovenčiny ako celku, jej vývinu, jej kultúry a kodifikácie aj pravopisnej sústavy.

6. Bartkova činnosť v *Slovenskej reči* sa označuje ako purizmus. Henrich Bartek sám sa priznával k tejto orientácii ako obrannej proti mnohostrannému a silnému čechoslovakistickému tlaku, ale nebol v tejto orientácii zaslepený. Dobre poznal aj učenie pražskej školy o teórii spisovného jazyka a jazykovej kultúry, aj sa k nemu vo svojich

zásadných statiach hlásil. Neodmietal principiálne ani preberanie pomenovaní z češtiny do slovenčiny. V stati z roku 1933 napríklad napísal: „Je len prirodzené, že mnoho nových slov preberáme z češtiny, keďže nám ľudová reč vo všetkom nestačí.“ Možno povedať, že bol proti zbytočnému či nefunkčnému preberaniu slov z iných jazykov a proti obchádzaniu domáceho slovného fondu v rečovej praxi. Na lepšie pochopenie jeho postoja možno uviesť, že v zložitých pomeroch 20. a osobitne v 30. rokoch, keď platili dve kodifikácie, dôsledne stál na strane samobytnosti slovenčiny a jej spisovnej podoby a jej zodpovedajúcej pravopisnej sústavy.

7. Pravopisná tematika predstavuje osobitný rozmer v Bartkovej vedeckej, kodifikačnej a jazykovokultúrnej orientácii, v publikačnej aktivite aj vedecko-organizačnej činnosti. Pochopil dôležitosť náležitej odbornej starostlivosti o pravopisnú sústavu slovenčiny, o posilnenie jej racionálnych základov založených na hláskovej stavbe slovenčiny a na výslovnosti. Keď sa mu nepodarilo získať na svoju stranu poverených odborníkov, skoncipoval a roku 1944 aj vydal knihu *Správna výslovnosť slovenská*, v ktorej potvrdil vecnú odôvodnenosť krokov navrhnutých vo svojich neprijatých pravidlách z r. 1939, vyzdvihol zásadu prvotnosti hláskoslovnia a výslovnosti v pomere k pravopisu, a tento jeho postoj sa stal aj východiskom pri novej kodifikácii v *Pravidlách slovenského pravopisu* r. 1953. Tie priniesli výrazné priblíženie písomnej podoby spisovného jazyka hláskovej a výslovnostnej podobe a tým sa stali významným prostriedkom racionalizácie našej pravopisnej sústavy a uľahčenia jej osvojovania si v jazykovom vzdelávaní aj celkového demokratizačného procesu pri každodennom používaní spisovnej slovenčiny. Na tomto stave veci má veľké zásluhy práve Bartkova orientácia na kultivovanie spisovnej slovenčiny a zjednodušovanie pravopisných pravidiel uskutočňovaná v 30. a v prvej polovici 40. rokov.

8. Napokon sa žiada vyzdvihnúť Bartkovu úctu k jazykovednému odkazu jeho kodifikačných predchodcov, osobitne k zakladateľským kodifikáciám Antona Bernoláka (1762 – 1813), Ľudovíta Štúra (1815 – 1856), ku koncepcii spisovnej slovenčiny v zakladateľskom slovákistickom diele Samuela Cambela, ako aj k jazykovednému dielu Jozefa Škultétyho (1853 – 1948). Nepochybne aj dobré poznanie a rešpektovanie jazykovedného odkazu týchto kodifikátorov viedlo Henricha Bartka na jeho ceste k výberu krokov a k určovaniu horizontov pri zápase o samobytnosť slovenčiny a jej spisovnej podoby najmä v prvej polovici 30. rokov 20. storočia. Obdobie ignorovania diela Henricha Bartka je dávno za nami, postoj k jeho osobnosti a dielu sa zásadne zmenil, ale v dôkladnom poznaní jeho vedeckého diela, jeho

živého odkazu aj pohnutého osudu sme aj v novej situácii pokročili len málo. V záujme stáleho rozvíjania vedomej kontinuity vedeckej práce je naplnenie tejto úlohy nevyhnutné.

Ivor Ripka

Život a dielo profesora Pavla Bujnáka

1 Pavel Bujnák, ktorého život i celé rozkošatené – teda možno aj to menej známe jazykovedné – a stále inšpiratívne dielo chceme pri tejto príležitosti priblížiť a pripomenúť, sa narodil 23. marca 1882 v Dolnom Kubíne. Ľudovú školu vychodil vo svojom rodisku, meštiansku školu v Liptovskom Mikuláši. R. 1900 ako 18-ročný maturoval na maďarskom klasickom gymnáziu v Banskej Štiavnici. V r. 1900 – 1904 študoval teológiu v Bratislave; po jej absolvovaní bol v r. 1904 – 1905 na študijnom pobyte v Lipsku, kde sa venoval najmä orientálnej filológii. Po návrate z Nemecka bol v r. 1905 – 1908 kaplánom slovenskej evanjelickej cirkvi v Budapešti, kde sa angažoval aj v *Slovenskom spolku* ako predseda jeho literárneho odboru. V tých rokoch začínal aj publikovať svoje prvé, pozitivizmom ovplyvnené literárne práce (kritiky), no popritom externe pokračoval v štúdiu na budapeštianskej univerzite u profesora Oszkára Asbótha (1852 – 1920), ktorý sa venoval najmä výskumu slovensko-maďarských jazykových vzťahov, a prehlboval si tak svoje vedomosti z jazykovednej slavistiky a hungaristiky. V r. 1909 – 1919 bol farárom v Krupine, kde výrazne rozvinul svoju publikačnú činnosť ako literárny kritik, historik a erudovaný estetik.

Vystupoval ako príslušník demokratickej skupiny slovenských realistov a pokrokárov, združených okolo revue *Prúdy* a spolupracujúcich s českou inteligenciou. 1919 – 22 redigoval masarykovsky orientovaný časopis *Hontiansky Slovák*. R. 1919 získal na pražskej Karlovej univerzite akademický titul PhDr.

1.1 V r. 1922 odišiel Pavel Bujnák do Prahy, kde bol najprv hlavným knihovníkom *Verejnej a univerzitnej* (dnes *Národnej*) *knižnice*. Od r. 1924 prednášal ugrofínsku filológiu (najmä maďarský jazyk a literatúru) a komparatistiku na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, kde sa r. 1925 na podnet J. Vlčka habilitoval na základe (knižnej) práce *Ján Arany v literatúre slovenskej* a následne založil prvú katedru maďarského jazyka a literatúry v Československej republike. R. 1926 bol na študijnom pobyte vo Fínsku. V r. 1929 bol vymenovaný za mimoriadneho profesora KU; medzi jeho významných žiakov patrila napr. aj

zakladateľ českej ugrofinistiky Vladimír Skalička, Anna Göllnerová a i. Niektoré Bujnákové prednášky si zapisoval aj Ľudovít Novák. V Prahe bol o. i. aj členom Zboru pre výskum Slovenska a Podkarpatskej Rusi pri Slovanskom ústave, predsedom miestneho odboru Matice slovenskej. R. 1931 bol ustanovený za riadneho vysokoškolského profesora hungarológie a ugrofinistiky; vtedy už prednášal aj na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Bol aktívnym členom Učenej spoločnosti Šafárikovej (viedol jej literárnohistorický odbor); bol *predsedom slovníkovej komisie jazykovedného odboru*. Pracoval aj v skúšobnej komisii FFUK pre učiteľstvo na stredných školách. V posledných rokoch svojho života usmerňoval ako hlavný redaktor práce na prvej slovenskej (všeobecnej) encyklopédii. Tento *Slovenský náučný slovník* (p. tu vyššie 4 an.) vyšiel v Prahe a Bratislave r. 1932. Zomrel ako 51-ročný 13. novembra 1933 v Prahe; pochovaný je v rodnom Dolnom Kubíne (Ripka, 2012).

2 V zásade všetky novšie (súčasný) slovenské encyklopédie – prekvapujúco však medzi ne nepatrí *Encyklopédia jazykovedy* (1993), ktorá meno tohto v príslušnom období nadštandardne vzdelaného filológa nezaregistruje – predstavujú Pavla Bujnáka (v zásade logicky a oprávnene) v prvom rade najmä ako literárneho kritika a historika, estetika a prekladateľa, no označujú ho aj ako *jazykovedca*. Na tomto mieste nenačím komplexne prezentovať jeho mnohoaspektové nejazykovedné aktivity a publikácie; len ich jednoduché vymenovanie by navyše nenapĺňalo príslušné bibliografické kritériá, pretože uvádzanie údajov v jednotlivých prameňoch – a už vôbec nie na internete – nie je jednotné. Vari najkomplexnejšie faktické údaje a základné hodnotenia Bujnákových tvorivých aktivít prináša (v kultivovanom a materiálno spoľahlivom osobnom autorovom hesle) *Slovenský biografický slovník* (I. zväzok, A – D; Matica slovenská 1986, s. 344 – 345).

2.1 Ako mimoriadne vzdelaný literárny vedec-pozitivist so širokým rozhľadom v súdobej odbornej produkcii (využíval na to okrem znalostí jazykov používaných v Rakúsko-Uhorsku tiež svetové jazyky, z ktorých aj prekladal) začínal publikovať v polovici prvého desaťročia 20. storočia. V súlade s tzv. hlasistami preferoval psychologicky prepracovaný realizmus; ako estetik „s výraznou modernistickou orientáciou propagoval slovenský symbolizmus a oneskorený naturalizmus“ (SBS, s. 344). V mesačnej revue *Slovenský obzor*, ktorý po zániku *Hlasu* vydával v Budapešti jeden z prvých slovenských sociológov Anton Štefánek (1877 – 1965), uverejnil príspevky *O najnovšej našej poetickej literatúre* (1907)

a *Romantizmus v literatúre slovenskej* (1908). Mladej slovenskej lyrike adresoval (v texte z r. 1907) aj takéto slová: „Národ sa hlási ku životu, bojuje o svoju slobodu, ale ohlas tohto veľkého pohybu národnej duše je v poetike našej mladej literatúry veľmi zriedkavým. Spev našich mladých básnikov slúži len na ukojenie ich vlastného ducha a dáva len subjektívny pôžitok.“ (č. 5, s. 260) V *Sborníku slovenskej mládeže*, almanachu mladých literátov, ktorí nadväzovali na časopis *Hlas*, sa P. Bujnák prezentoval rozsiahlou štúdiou *Estetické náhľady Štúrove* (1909; je aj v príslušnom digitalizovanom súbore autorových prác). Počas pôsobenia v Budapešti –i neskôršie v Krupine – publikoval ako literárny historik a estetik viacero ďalších prác v rozličných periodikách, z ktorých pri tejto príležitosti možno či treba spomenúť najmä revue mladého Slovenska, nazvanú *Prúdy*. V tomto „mládežníckom mesačníku“, ktorý vychádzal v r. 1910 – 1914 v Ružomberku, publikoval o. i. výsledky výskumov slovenskej estetiky v diele *P. O. Hviezdoslava* (p. aj vyššie). Svojmu oravskému spolurodákovu sa P. Bujnák venoval aj ako jediný (vtedajší) slovenský rozhládenejší teoretik drámy v realistickej generácii (*Slovenské pohľady*, 1909, s. 207); vyzdvihoval najmä jeho drámu *Herodes a Herodias*. V štúdiu *Bernolákov význam pre literatúru slovenskú* (*Prúdy*, 1913) autor – nepodliehajúc konfesionálnym vplyvom – hodnotil tohto prvého kodifikátora spisovného jazyka ako slovenského normotvorného priekopníka.

2.2 Väčšinu knižných prác P. Bujnáka možno v súčasnosti spoznávať a využívať aj v digitalizovanej podobe. V *Zlatom fonde* denníka SME, najväčšej to elektronickej knižnici slovenskej literatúry, možno nájsť päť jeho titulov. (Na rozdiel od výberového prehľadu časopiseckých prác sa ku knižným prácam pokúsime uviesť kompletne bibliografické údaje.) R. 2009 bola digitalizovaná kniha *Zo slovenskej estetiky* (Bratislava: Slovenský spisovateľ 1957. 260 s.), prezentujúca najvýznamnejšie Bujnákovy estetické štúdie, pôvodne publikované v *Slovenských pohľadoch*, *Prúdoch*, *Sborníku slovenskej mládeže*. V rovnakom roku boli spracované aj ďalšie (knižné) práce, a to monografia *Dr. Karol Kuzmány, život a dielo* (312 strán; vydal Transcius v Liptovskom Svätom Mikuláši r. 1927, no Bujnák ju napísal ešte v Krupine r. 1916) i jubilejná práca *Pavol Országh Hviezdoslav. K 70-tym jeho narodeninám* (Lipt. Sv. Mikuláš: Transcius 1919. 174 s.). Kuzmányho hodnotí ako dejateľa, ktorý „zaujímal dôstojné miesto v rade našich najprednejších reprezentantov“. Hviezdoslav ho intenzívne zaujímal i ovplyvňoval po celý život; vnímal a jeho dielo mnohoaspektovo interpretoval v presvedčení, že „každý človek je taký, akým ho okolnosti urobia“. Na margo knihy *Sobrané kritiky I. Hviezdoslav* (Praha: Politika 1919, 199 strán, digitalizovanej r. 2012) hodno spomenúť

viacero vyznaní P. Bujnáka. Našiel v Hviezdoslavovi bohatstvo myšlienok, krásu výrazov, poklady reči, hĺbku citov, lásku k reči materinskej, k svojmu ľudu... „*On mi otvoril bránu k národu môjmu*“ (porov. *Predmluvu* cit. diela). Práca vyšla (ako č. 2) *Knižnice mladého Slovenska*. SBS I (1986, s. 345) uvádza v príslušnej bibliografii ako miesto a rok vydania Budapešť 1919; tento údaj sa nám nepodarilo overiť. Nateraz posledným – aj pre súčasných, a nebodaj aj vysokoškolských študentov užitočným – v počítačoch prístupným knižným dielom P. Bujnáka sú jeho *Stručné dejiny literatúry československej po Štúra* (Banská Štiavnica: Tlačou a nákladom vdovy a syna Aug. Joergesa 1923. 150 s.). Jej digitalizovaná podoba má však, žiaľ, aj „slabšie“ miesta; viaceré nedôslednosti či nejednotnosti zaťažujú text). Táto kniha, majúca viacero vydaní, bola najpoužívanejšou stredoškolskou učebnicou v I. ČSR; viaceré autorské tituly či iné údaje, uvádzané v dvoch hlavných kapitolách (A/ Literatúra na Slovensku – od počiatku po 1780, B/ Slovenská súdobá literatúra – od 1780 do našich dní), sú v novších literárnych kompendiách priam nedostupné. P. Bujnák dobre poznal práce J. Vlčka (*Dejiny slovenskej literatúry* i *Dejiny českej literatúry*), precizoval – a najmä „materiálovo“ – dopĺňal niektoré jeho údaje a výklady; v duchu režimného čechoslovakizmu však vtedy pokladal slovenskú literatúru za (sú)časť českej literatúry a takto ju aj interpretoval. (Marginálne pripomíname, že tieto *Dejiny* napísal autor samostatne; údaj *Pedagogickej encyklopédie Slovenska* I, A – O, heslo *Bujnák*, s. 104, že to bolo v spolautorstve s J. Menšíkom, nie je korektný.)

2.2.1 Z ostatných knižných prác P. Bujnáka treba uviesť takisto úspešnú učebnicu *Slovenská poetika* (Praha: Štátné nakladateľstvo 1921. 240 s.), ktorú napísal spolu s Janom Menšíkom (1885 – 1949), v 30. rokoch 20. storočia lektorom slovenčiny na Filozofickej fakulte KU v Prahe. Ako komparatista publikoval monografiu *János Arany v literatúre slovenskej* (Praha: FFUK 1924. 198 s.). Táto „úvaha z odboru srovnávacích dejín literárnych“ vyšla ako VI. zv. edície prác vedeckých ústavov. O rok neskôr ju – na svojom vtedajšom materskom pracovisku – predložil ako habilitačnú prácu. Z menších („regionálnych“) prác zaznamenávame tituly *Dve kapitoly z literárnej estetiky* (Prešov: Nakladateľstvo slovenských profesorov 1927. 67 s.) a *Básnik Kuzmány*. (Bratislava: Literárny odbor besedy slovenskej 1928. 27 s.). Pripravoval aj slovník Hviezdoslavovej básnickej reči a miestopisný slovník Slovenska do r. 1526, no tieto svoje projekty nedokončil a tak neboli publikované.

3 Ako jazykovedec-komparatista sa Pavol Bujnák prezentoval knižnou prácou *Praefixa verbalia v jazykoch ugrofinských a zvlášte v maďarskom* (*Préfixes verbaux dans les langues finno-ougriennes et surtout le langue magyar: étude historique et comparative*). Vyšla r. 1928 ako 12. zväzok zbierky „pojedinání a rozprav“, vydávaných Filozofickou fakultou Karlovej univerzity. Táto „úvaha z oboru srovnávacieho jazykospytu“ – tak ju v podtitulku práce označil sám autor – má 398 strán. V *Encyklopédii Slovenska* (v I. zväzku vydanom r. 1977) sa prekvapujúco uvádza chybná podoba *Praefix a verbalia v jazykoch...* (teda *a* priam ako spojka), ktorá potom bez potrebnej korektúry zaiste „prešla“ aj do *Malej československej encyklopédie* 1 z r. 1984. Toto významné jazykovedné dielo Pavla Bujnáka 30. januára 2008 digitalizovala Michiganská univerzita, pričom tento údaj nepochybne dokazuje, že autorove zistenia majú čo povedať aj dnešným bádateľom-komparatistom. Súčasná slovenská hungaristika ju však nejako zvlášť pozitívne nehodnotí. K. Misadová (2011, s. 13) ju vo svojich skriptách vníma ako „menej významnú, ba diskutabilnú prácu“, no v zozname použitej literatúry ju vôbec neuvádza. (Nesprávny je aj údaj, že sa touto prácou z ugrofínskej jazykovedy „kvôli vtedajším byrokratickým predpisom na univerzite“ na UK v Prahe jej autor habilitoval. P. Bujnák bol docentom od r. 1925, *Praefixa* vyšli r. 1928.)

3.1 V *Československej vlastivede* (III. diel – Jazyk, Praha 1934) má P. Bujnák posmrtné vydanú komparatistickú štúdiu *Jazyk Maďarov v republike Československé* (s. 598 – 604). Pri určovaní Maďarmi obývaného územia Bujnák uvádza, že v Československej republike – vrátane vtedajšej tzv. Podkarpatskej Rusi – ich žije niečo viac ako pol milióna, sa opiera najmä o monografiu Alexeja L. Petrova *Príspevky k historické demografii Slovenska v XVIII – XIX. století* (Praha: ČAVU 1928. 330 s.), v ktorej autor prihliadal aj na výsledky sčítania obyvateľstva z r. 1920. Dialekty západnej oblasti, zaberajúcej južné časti bývalých slovenských žúp, nazýva P. Bujnák *dialektami poloveckými* (maďarsky *palóc*). Analyzuje najmä fonetiku týchto oblastí, ilustrujúc ju najmä výslovnosťou jednotlivých vokálov (so strednou polohou jazyka) v príslušných zemepisne vymedzených regiónoch.

4 V súčasnosti máme na Slovensku veľa odborových (špecializovaných, monotematických) i všeobecných (univerzálnych) encyklopédií (lexikónov). Pred 90 rokmi bola však situácia diametrálne odlišná: Slováci vtedy nemali – napr. na rozdiel od Čechov, kde sa používali a využívali viaceré encyklopedické diela – nijaký náučný slovník. V Čechách bol známy a rozšírený najmä 11-zväzkový *Slovník naučný* redigovaný Františkom L. Riegrom

(Praha 1860 – 1874) či 28-zväzkový *Ottův slovník naučný* (Ilustrované vydání encyklopedie všeobecných znalostí; Praha 1888 – 1909), neskôr aj 7-zväzkový *Masarykův slovník naučný – Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí* (1925 – 1933), do ktorých pripravovali heslá aj niektorí slovenskí vedomci. V princípe niet sporu o tom, že vydanie prvej po slovensky písanej všeobecnej encyklopédie inicioval práve Pavel Bujnák, ktorý túto potrebnú činorodosť dokázal aj zrealizovať a „zhmotniť“. *Slovenský náučný slovník – príručná encyklopedia vedomostí v troch dieloch, bol zostavený nepretržitou a sústavnou prácou v rokoch 1930, 1931 a 1932* (citované doslovne z diela). Redakčné práce viedol Dr. Pavel Bujnák, univerzitný profesor. Vydala Litevna, Literárne a vedecké nakladateľstvo Vojtech Tilkovský, Bratislava – Praha 1932. I. diel (A – D) má 344 strán, II. diel (E – M) 380 strán a III. diel (N – Ž) 352 strán. Vo všetkých dieloch sú medzitextové ilustrácie a diagramy, jednofarebné i viacfarebné prílohy (najmä mapy). Skutočnosť, že sa podarilo pripraviť – a potom v jednom roku spoločne vydať – tento rozsiahly slovníkový projekt v takom krátkom čase, je skutočne obdivuhodná a svedčí o mimoriadnom úsilí všetkých, ktorí participovali na jeho tvorbe. P. Bujnák viedol redakčné práce tvorivo, motivujúco a zainteresovane; navyše pri hodnotení jeho náročnej redakčnej práce treba mať na zreteli aj súdobé – s dneškom neporovnateľné – technické možnosti. (Z tohto aspektu sú napr. súčasné termíny vydávania *Encyklopédie Beliany* neprimerane zdĺhavé. Napr. heslá písmena L som načas odovzdal r. 2011, teda pred 10 rokmi(!); na vydanie príslušného dielu však stále čakáme.)

4.1 V neupravenej textácii zacytujeme aj časť *Predmluvy* (SNS I, s. 5), v ktorej hlavný redaktor (zostavovateľ) diela vysvetľuje zámery redakcie: „Vydávame prvý Slovenský náučný slovník, ktorým mienime zaplniť veľkú medzeru v našom kultúrnom živote. Nemáme dosiaľ súborného diela, ktoré by prístupnou formou informovalo o Slovensku, alebo aspoň uvádzalo na cesty k dôkladným prameňom vo veciach, ktoré nie sú vo verejnosti známe; diela, ktoré by bolo nezbytnou príručkou nielen pre každého Slováka, ale pre každého, kto o Slovensku chce dostať správny obraz. Cudzina v rôznych náučných slovníkoch je až žalostne nedostatočne a často tendenčne zlomyselne poučovaná o Slovensku. Týmto daný je cieľ prvého Slovenského náučného slovníka a určené sú rozmery jednotlivých hesiel. Heslá významu všeobecného, svetového podávame vypracované stručne; len nakoľko majú vzťah k Slovensku, podávame ich obširnejšie. Heslá týkajúce sa Slovenska, ako i heslá významu celoštátneho, vypracované sú v rozsahu výstižnejšom.“

4.2 Pri zostavovaní SNS (tzv. „redakčný kruh“ viedol Pavol Bujnák a nakladateľ Vojtech Tilkovský, ktorí navyše vypracovali heslá o slovenskej literatúre a svetovom výtvarnom umení; p. záver III. dielu SNS) spolupracovali okrem iných aj Ján Belnay (svetová literatúra), Janko Borodáč (Slovenské národné divadlo), Dobroslav Chrobák (moderná literatúra), Imrich Karvaš (peňažníctvo), Emil. B. Lukáč (svetová literatúra), Andrej Mráz (dramatická spisba), Gejza Vámoš (balneológia), prevažne teda mladí, v 20. storočí narodení ľudia. Rozsiahlu stať o slovenskom jazyku – vlastne sú to jeho poznatky o slovenských nárečiach, ktoré neskôr rozšíril a publikoval aj v nižšie spomenutej *Čsl. vlastivede* III (1934) – napísal Václav Vážný. Jej súčasťou je aj (čechoslovakistická) formulácia, že „*spis. jazyk slovenský je mladšia z dvoch literárnych rečí, ktoré sa vyvinuly na oblasti jazyka československého.*“ (SNS III, s. 194).

4.3 Veľmi málo vedeckých odvetví, týkajúcich sa Slovenska, bolo v tých časoch sústavne vyskúmaných a spracovaných, a tak redakčné problémy robila slovenská *odborná terminológia*, a to najmä v tých prípadoch, keď autormi odborných hesiel boli českí bádatelia. Pri korektúrach SNS sa využívali *Pravidlá slovenského pravopisu* (1.vyd. z r. 1931), ktoré síce vydala Matica slovenská, ale prácu príslušnej komisie viedol – ako je všetkým jazykovedcom známe – Václav Vážný. Aj viacerí autori *Slovenského náučného slovníka* zaujali k PSP kladný postoj (napr. časť slovenskej inteligencie, už spomínaní tzv. hlasisti združení okolo časopisu *Prúdy*, českí učitelia pôsobiaci na slovenských školách) a v jednotlivých heslách (dôsledne) akceptovali pravidlá písania cudzích slov či termínov typu *encyklopedia*, *filolog*, *pedagogia* a pod., no o PSP sa viedli ostré spory. Sám P. Bujnák sa aktívne zúčastnil na valnom zhromaždení Matice slovenskej, konanom 12. mája 1932, ktoré ich definitívne odmietlo.

4.4 Prvý slovenský encyklopedický slovník v istom zmysle „supluje“ aj slovník cudzích slov; zaregistruje značné množstvo latinských (heslových) slov typu *in contumaciam* = za neprítomnosti, *in curia* = vo verejnom súdnom pojednávaní, *in flagranti* = pri číne, *in nomine* = v mene, *in persona* = osobne, *in praesentia* = v prítomnosti a pod. V tomto príspevku zaiste netreba uvádzať doklady, dokazujúce – v súčasnosti už vlastne irelevantné – nejednotnosti v písaní cudzích slov v SNS. Na ilustráciu iba jeden príklad: SNS II (s. 27) má heslo *essay* (angl. (!) esé; v texte iných hesiel aj podoba gen. pl. *essayov*), PSP 1931. (s. 123) *essay* (čítaj esé), *essey* (čítaj eseja) m., no SNS I, s. 116 (heslo Březina) sa uvádza podoba „*vydal sbierku essayí*“. Ako samostatné heslá sú zaradené aj sentence klasikov typu *Difficile est satiram non scribere* (lat.) – ťažko je nepísať satiru (Juvenalis).

4.5 Prvá slovenská všeobecná encyklopédia zaregistrúva prirodzene aj heslá o jazykovede a jazykovedcoch. Z osobných (menných) hesiel slovenských lingvistov predstavených v I. diele možno spomenúť napr. stručné charakteristiky života a diela Mateja Bela (heslo je v podobe *Bél*), Vavrinca Benediktiho z Nedožier, Samuela Czambla, Jána Damborského (zachytáva aj dátum jeho smrti, 19. júna 1932!), „slávneho gramatika“ Pavla Doležala. V slovníku našli miesto aj mladí: v hesle Bartek, Henrich (ročník nar. 1907; SNS I, s. 75) sa uvádza, že „...bol lektorom č. a slov. jazyka na univ. v Štrasburku“ (teda so „skratkami“ jazykov. Tento – v istom zmysle akceptovateľný, i keď z autopsie vieme, že v príslušnom menovacom dekréte sa uvádzal lektorát *československého jazyka* – údaj pomáha spresniť „rozptyl“ informácií o jeho (Bartkovom) lektorovaní, publikovaný v niektorých prameňoch (Ripka, 2017). – Z jazykovedcov, ktorí pôsobili počas života našej generácie, má samostatné heslo aj Ján Stanislav (SNS III, s. 212).

5 Ako lexikograf (a komparatista) sa P. Bujnák predstavil aj pri posudzovaní najväčšieho dvojjazyčného slovníka. Profesor maďarského reálneho gymnázia v Košiciach Ján Hvozdzik (1888 – 1956; neskôr Ján Hvozďík) zostavil *Zovrubný slovník slovensko- maďarský a maďarsko-slovenský (Szlovák-magyar és magyar-szlovák részletes szótár)*. Pri koncipovaní hesiel slovníka s ním spolupracovali v 30. rokoch v Košiciach pôsobiaci vtedajší stredoškolskí profesori Ján Beniač, Alžbeta Göllnerová, Jozef Martinka, Bruno Ripka, Nando Šteller-Šteliar; text diela *revidoval* (kontroloval i korigoval) Pavol Bujnák. Tento prvý podrobný dvojjazyčný prekladový slovník vyšiel v dvoch samostatných častiach, a táto skutočnosť značne komplikuje korektné citácie diela. *II. maďarsko-slovenská* časť príslušného slovníka (majúca 980 strán), na príprave ktorej výrazne participoval aj jej „oponent“ P. Bujnák, vyšla v Košiciach už r. 1933. „Predbehla“ tak vydanie *I. slovensko-maďarskej časti*, ktorú vydala Československá grafická únia v Prahe r. 1937. (S diferenciami slovensko-českými a česko-slovenskými má 1640 strán). *Encyklopédia jazykovedy* (1993, s. 497) v príslušnom hesle o tejto knižnej publikácii nezaznamenáva rozdielne roky vydania samostatných častí a uvádza jedine rok 1937. (Podobný nesprávny údaj možno nájsť aj v rozsiahlom hesle *slovníky slovenského jazyka: (Encyklopédia Slovenska zv. V, R – Š, 1981; s. 501)*. M. Hayeková (1979, s. 199) síce eviduje obidva roky vydání tohto lexikografického diela, ale jej textácia hodnotenia práce sa dá vnímať tak, že *I. slovensko-maďarská* časť vyšla už r. 1933 a *II. maďarsko-slovenská* až r. 1937. Nesprávne

údaje o rokoch vydania jednotlivých častí slovníka uvádza aj II. zväzok *Encyklopédie Slovenska* (1978, E – J, s. 381, heslo Hvozdzik).

6 Publikáciu *Pavlovi Bujnákovi: učitelia, priatelia, žiaci* (Bratislava: Nakladateľstvo Academia 1933. 106 s.) edične pripravila (zostavila) Alžbeta Göllnerová (1905 – 1944; neskôr publikovala ako A. Göllnerová-Gwerková), ktorá v r. 1925 – 1930 študovala na pražskej Filozofickej fakulte KU český a maďarský jazyk. Bola teda poslucháčkou – lepšie vari učenlivou žiačkou – prof. Bujnáka. Ťažko zistiť, či sa ten, komu bol zborník venovaný, dožil jeho vydania, no dá sa predpokladať, že nie; isté je len to, že pôvodne bol chystaný ako jubilejný zborník k jeho 50-tke. Okrem zostavovateľky ako (spolu)autori prispeli do zborníka aj český literát Jan Menšík (textom o neznámych prácach M. Kukučina), Ján Stanislav (pokusom o etymologický výklad názvu *Paludza*), Vladimír Šmilauer (príspevkom s názvom *Bol Spiš v XIII. stor. poľský?*), Václav Vážný textom o problematike terénneho výskumu nárečí, i Bujnákov slovenský (oravský) spolurodák István Kniezsa (1888 – 1965), venujúci sa skúmaniu slovanských slov v maďarčine, znateľ komparatistických prác o tzv. rotáciách (pra)slovanskej lexiky v neslovanskom priestore..

7 Trvalú hodnotu majú aj výsledky výskumov slovensko-maďarských jazykových vzťahov, ktoré P. Bujnák dokumentoval inšpiratívnou analýzou lexikálnych prevzatí zo slovanských jazykov (a konkrétne najmä zo slovenčiny) do maďarčiny v rozsiahlej štúdií *Obrátenie Maďarov na vieru kresťanskú*. Štúdia vyšla prvýkrát r. 1933 v zborníku vedeckých prác nazvanom *Ríša veľkomoravská*. Zborník zostavil mladý Ján Stanislav, ktorému sa podarilo získať príspevky od viacerých renomovaných slavistov tých čias. Zborník vyšiel v lete 1933, „v jubilejnom roku tisícého a stého výročia založenia prvej kresťanskej svätyne na Slovensku“; tvoril 3. zväzok Osvetovej knižnice, redigovanej Jánom Smrekom. (Druhé vydanie je z januára 1935.)

7.1 Pavel Bujnák pri výkladoch o slovanských – s kresťanstvom súvisiacich i nesúvisiacich – prevzatiach v maďarčine dokázal svoju lingvistickú erudíciu aj náležitú orientáciu v príslušnej literatúre. Svojimi zisteniami o slovanských (slovenských) slovách v maďarčine dopĺňal staršie doklady Štefana Lešku (1757 – 1818), zaradené v jeho knihe *Elenchus vocabulorum Europaeorum cum primis slavieorum magyarici usus* (posmrtné r. 1825 ju vydal jeho syn), korigoval „štatistické údaje“ Gregora Dankovského (1781 – 1857), ktorý vo

svojom slovníku *Magyaricae linguae lexicon critico-etymologicum* z r. 1833 narátal v maďarčine až priveľa – konkrétne 1898 – slovanských slov. Tieto čísla redukoval v svojej knižnej práci *Die slavischen Elemente in Magyarischen* zakladateľ modernej slavistiky Franz Miklosich (1813 – 1891). Všetky spomenuté diela P. Bujnáka, ktorý sa vo svojej štúdii prezentoval ako zdatný a príslušnú literatúru znály slavista, poznal a pri koncipovaní svojho textu tvorivo využíval. Mierne oponoval aj svojmu profesorovi O. Asbóthovi a názorom, ktoré zverejnil v knihe *Slovanské prvky v maďarskej kresťanskej terminológii* (*Szlávság a magyar keresztény terminológiájában*) z r. 1884. Korektné východiskové (praslovanské) podoby skúmaných slov dokázal rekonštruovať aj v konfrontácii s údajmi slavistu a ugrofinistu Jánosa Melicha (1872 – 1963), prezentovanými v monografii *Szláv jövevény szavaik* (vychádzajúcej v r. 1902 – 1905). Poznal a v práci citoval aj prácu ruského jazykovedca A. I. Sobolevského (1857 – 1929) *Drevnij cerkovno-slavianskij jazyk* z r. 1891.

7.2 P. Bujnák v predmetnej štúdii suverénne používa termín *starosloviensky jazyk*, namiesto ktorého chcú teraz niektorí slovenskí historici imputovať slovenskej (historickej) jazykovede termín *staroslovenský jazyk* (p. Ripka, 2014). Explicitne konštatoval, že „starosloviensky jazyk ...nebol jazykom národným; bol to jazyk bohoslužobný, cirkevný, jazyk apoštolov Cyrila a Metoda a nie jazyk *staroslovienskeho národa*. S pominutím doby cyrolometodejskej pominul sa i tento starosloviensky jazyk ... na území Slovákov, ale nepominul sa a nebol asimilovaný národ Slovákov“ (Bujnák, 1933, s. 376). V texte štúdie tiež dôvodí, že doba staroslovienskeho jazyka bola významnou a slávnou epizódou v živí a dejinách Slovákov. P. Bujnák takto vysvetľuje inak nepochopiteľný čin Svätopluka, ktorý chcel zrušiť (staro)slovanské bohuslužby, lebo sa nekonali v živom jazyku národa. Nespochybňuje pritom názor, že niektoré výrazy kresťanského názvoslovía v maďarčine „spostredkoval“ živý slovenský jazyk. Príkladov je v štúdii dostatok; tu pripomenieme iba niektoré: Zaujímavá je skupina slov s rovnakým slovným kmeňom *kereszt* = kríž, *keresztell* = krstiť, *kereszttyén* = kresťan, ktoré Maďari prevzali od Slovanov každé osobitne. Slovo *bolond* (dnes blázon) < psl. **blŏditi* (iteratívum od psl. **blęsti*) spočiatku značilo náboženského bludára. Takéto (i podobné) prípady dokumentuje P. Bujnák v príspevku viacerými príkladmi resp. dokladmi, ktorých platnosť potvrdzujú i súčasné etymologické výskumy. Inak v úsilí urobiť túto problematiku prijateľnejšou aj pre „širšie obecnstvo“, využíval v stati pri výkladoch vecnú logickú postupnosť jednotlivých „hniezd“ prevzatí (dom → izba → kuchyňa → domáce práce → hospodárstvo atď.).

8 Profesor Pavel Bujnák chápal filológiu ako vedu, komplexne skúmajúcu jazyk, literatúru a ľudovú slovesnosť národa. Vo svojich syntetických výkladoch o diele P. O. Hviezdoslava bol kedysi vyjadril presvedčenie, že každý človek je taký, akým ho urobila okolnosť. Výchova, vzdelanie a prostredie vyformovali Pavla Bujnáka na významného literáta (historika, kritika, estetika), ktorý v rokoch do vzniku I. ČSR ako reprezentant tzv. pozitívnej metódy predstavoval výrazný vývojový fenomén v súvekej slovenskej vede. Počas pražského obdobia sa v novovzniknutom štátnom útvare – a to v súvislosti so svojou kvalifikáciou popredného (česko)slovenského ugrofinistu – venoval literárnej i jazykovednej komparatistike; tej lingvistickej aj ako lexikograf. Nedokončené lexikografické diela dokazujú, že v posledných rokoch života sa začal jazykovedou zaoberať intenzívnejšie a sústredenejšie. Absolútnu prioritu v živote a diele Pavla Bujnáka má podľa nášho názoru práve mnohoaspektová tvorivá i organizačná činnosť súvisiaca s prípravou a vydaním *Slovenského náučného slovníka*.

O nečakanom skone profesora Bujnáka napísali jeho kolegovia a priatelia viacero (aj inojazyčných) nekrológov. Z Čechov napr. Albert Pražák, zo Slovákov Alžbeta Göllnerová, Andrej Kostolný, Štefan Krčmáry; Ján Stanislav ho publikoval v Smrekovom *Eláne* (roč. 4, 1933/1934, č. 3, s. 4). V tých rokoch ešte „mladá“ *Slovenská reč* – hoci už mala heslo v Bujnákovom *Slovenskom náučnom slovníku* – jeho úmrtie nezaznamenala.

Literatúra

Encyklopédia Slovenska. I. zväzok. A – D. Bratislava: Veda 1977. 624 s.

Encyclopaedia Beliana. Druhý zväzok. Bell – Czy. Bratislava: Enyklopedický ústav SAV 2001. 686 s.

Hayeková, Matilda: Dejiny slovenských slovníkov do roku 1945. Bratislava: Univerzita Komenského 1979. 256 s.

Misadová, Katarína: Kapitoly z morfológie maďarského jazyka. Bratislava: Univerzita Komenského 2011. 133 strán (scriptum).

Pedagogická encyklopédia Slovenska. 1 (A – O). Bratislava: Veda 1984. 744 s.

Ripka, Ivor: 130. výročie narodenia Pavla Bujnáka. In: Slovenská reč, roč. 77, 2012, č. 3 – 4, s. 235 – 237.

Ripka, Ivor: Niekoľko poznámok o termíne *starosloviencia*. In: Slovenské pohľady, roč. IV + 129, 2013, č. 7 – 8, s. 308 – 311.

Ripka, Ivor: Problémy periodizácie praslovančiny podľa Henricha Bartka. In: Henrich Bartek v slovenskej jazykovede a kultúre: Súbor štúdií. Zost. J. Kačala – J. M. Rydlo. Bratislava: Post Scriptum 2017, s. 85 – 95. – SL 3, s. 243

Slovenský biografický slovník. I. zväzok. A – D. Martin: Matica slovenská 1986. 544 s.

Slovenský náučný slovník. I – III. Bratislava – Praha: Litevna 1932. 346 + 380 + 352 strán.

70 let výzkumů dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český v Brně

Nářečí českého jazyka postupně zanikají. Působením řady faktorů se z každodenní běžné mluvy vytrácejí jednotlivá slova i celé skupiny slov. V důsledku probíhajících změn společensko-hospodářských poměrů se neustále proměňuje způsob života, někdy jsou změny výraznější, jindy postupují pomaleji. Dnešními výzkumy se sice potvrzuje, že některé nářeční výrazy se v běžné mluvě uchovávají i dnes (např. v jižních Čechách *chvátat* ‚pospíchat‘, *ježky* ‚plody lopuchu‘, na Moravě *piják* ‚klíště‘, *gatě* ‚kalhoty‘, ve Slezsku *synek* ‚chlapec‘, *kobzol* ‚brambor‘), ale mnohá, dříve běžná nářeční slova již mladší generace neznají nebo je znají jen z doslechu (např. *pidravý* ‚šilhavý‘, *bohdál* ‚čáp‘, *turkyň* ‚kukuřice‘). Ústup a zánik nářečí je proces, jemuž nelze zabránit. Lidé, kteří mají o svou mateřštinu opravdový zájem, často s obavami sledují, jak řeč jejich rodičů a prarodičů upadá v zapomnění.

Jak se tedy zachovat? Jak tento problém vyřešit? Nářečí je třeba zaznamenávat, popisovat, vědecky zpracovávat a jako unikátní kulturní nehmotného dědictví uchovávat pro další generace.

Tyto úkoly plní od svého vzniku dialektologické oddělení Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky, které je jediným akademickým pracovištěm v Česku, jež se systematicky zabývá zkoumáním tradičních teritoriálních dialektů českého národního jazyka. Pozornost dialektologové věnují i specifickým běžné mluvy v oblastech, které se vyznačují různou mírou migrace obyvatelstva, tj. ve městech a v pohraničí, kde došlo po druhé světové válce k výměně obyvatelstva.

Činnost dialektologického oddělení se datuje od roku 1946, kdy Ústav pro jazyk český vznikl. Původně existovalo dialektologické oddělení pouze v Praze. Pod vedením Jaroslava Voráče spolupracovalo se slovanským seminářem brněnské filozofické fakulty, jenž byl centrem dialektologických výzkumů na Moravě a ve Slezsku. Počátkem 50. let 20. století inicioval Jaroslav Voráč vznik brněnské pobočky dialektologického oddělení. Zřízena byla 1. 10. 1952 a fungovat začala v roce 1953. V roce 1983 proběhla velká reorganizace Ústavu pro jazyk český a veškerá dialektologická práce se postupně soustředila pouze do Brna.

Výsledky dlouhodobého soustavného výzkumu nářečí českého jazyka dialektologové prezentují odborné i laické veřejnosti. Čerpají přitom z bohatých materiálových zdrojů, jež v dialektologickém oddělení vznikly a jsou zde dlouhodobě a systematicky budovány,

především z Archivu lidového jazyka a Archivu zvukových záznamů nářečních promluv. Uložen tu je nářeční materiál z řady celouzemních i regionálních výzkumů.

Ve 40. a 50. letech 20. století dialektologové uskutečnili výzkum tradičních teritoriálních dialektů pomocí korespondenční metody. Dotazníky rozeslali do terénu, zpravidla do obcí, v nichž se tehdy nacházela škola, tam je spolu s rodilými mluvčími vyplnili nedialektologové (např. místní učitelé) a poté je zaslali zpět do Ústavu pro jazyk český. Jeden dotazník připadl zhruba na plochu 15 km² a dialektologům se tehdy do rukou vrátilo obdivuhodných 95 % dotazníků. Shromážděn tak byl obsáhlý nářeční materiál, díky němuž bylo možné získat ucelenou představu o tehdejšímu stavu dialektů na celém území českého národního jazyka.

Získané zkušenosti dialektologové využili při přípravě *Dotazníku pro výzkum českých nářečí* (1964–1965), podle nějž byl uskutečněn na celém území českého národního jazyka přímý terénní výzkum. Prováděli jej výhradně školení explorátoři, různou měrou se na něm podílelo za celou dobu výzkumu zhruba třicet pracovníků z pražského a brněnského dialektologického oddělení Ústavu pro jazyk český. Práce v Čechách vedl Jaroslav Voráč, na Moravě a ve Slezsku výzkum koordinoval Jan Balhar. Hlavním cílem výzkumu bylo zachytit co nejzachovalejší, nejstarší stav našich tradičních nářečí.

Získaný nářeční materiál dialektologové zpracovali a v letech 1992–2011 publikovali šest svazků *Českého jazykového atlasu* o rozsahu 3 396 stran a váze téměř 12 kilogramů. Na tvorbě 1 558 map a 1 578 komentářů se podílelo celkem 22 dialektologů. Autorský kolektiv vedl po celou dobu Jan Balhar, v prvních dvou svazcích spolu s Pavlem Jančákem, který se stal od třetího svazku recenzentem atlasu; oba se podíleli na pracích pro *Český jazykový atlas* již od přípravných fází výzkumu. Atlas, obsahující zhruba 25 000 nářečních slov a slovních forem, je dostupný i na internetu (PDF verze <https://cja.ujc.cas.cz/>, HTML verze <https://cja.ujc.cas.cz/e-cja/>). Dalšími významnými kolektivními výstupy dialektologického oddělení jsou *Slovník nářečí českého jazyka* (<https://sncj.ujc.cas.cz/>, zveřejněna hesla A–Č) a *Slovník pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku* (hesla jsou zpřístupňována na <https://spjms.ujc.cas.cz/>). Brněnští dialektologové se podílejí také na vzniku mezinárodních jazykových atlasů, a to na *Evropském jazykovém atlase* a *Slovanském jazykovém atlase*.

Nová etapa zpracovávání nářečního materiálu se datuje od roku 2020, kdy dialektologové zahájili spolupráci s Katedrou geoinformatiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci projektu „Nářečí českého jazyka interaktivně.

Dokumentace a zpřístupnění mizejícího jazykového dědictví jako nedílné součásti regionálních identit“ (č. DG20P02OVV029, poskytovatel podpory Ministerstvo kultury, Program NAKI II) vznikají databáze, softwary, mapové a multimediální prezentace, jež umožňují zcela novým způsobem zpracovávat a zpřístupňovat výsledky dialektologických výzkumů. Bohatství a rozmanitost nářečí českého jazyka jsou tak všem zájemcům o nářečí českého jazyka prezentovány inovativními způsoby.

Ada Böhmerová

Z dynamiky anglicizmů v slovenštině

Prednáška je zameraná na niektoré aspekty dynamiky anglických prevzatí do slovenskej lexiky. Vybrané javy sleduje z hľadiska systémových medzijazykových vzťahov oboch jazykov, ich vplyvu na možnosti ich adaptácie a na riešenie lexikografického spracovania prevzatí.

V rámci zvolených javov sa najprv venuje adaptácii anglicizmov na zvukovej a grafickej rovine, problémovým medzijazykovým fenoménom, ako je percepcia anglických vokálov, grafickej interferencii pri ich adaptácii a jej dôsledkom. Poukazuje na historický kontext tejto situácie, ktorého počiatky sa prejavili a sú zdokumentované už z obdobia prvých slovenských kontaktov s angličtinou. V rámci dynamiky jazykového vývoja a lingvistických, lexikografických a pragmatických postojov uvažuje tiež o možnostiach či potrebách reinterpretácie niektorých doterajších lexikografických riešení ovplyvnených aj takouto medzijazykovo nie vždy transparentnou situáciou. Všíma si vplyv pragmatických dôvodov na kodifikáciu (napr. potrebu a mieru identifikovateľnosti zvukovej podoby vzhľadom na jej ortografickú realizáciu). Poukazuje na úlohu, ktorú pri sociokultúrnej adaptácii prevzatí môže tiež zohrávať diachrónny, resp. aj etymologický pohľad na ozrejenie sémantického obsahu lexikálnych jednotiek či ich motivácie, čo umožňuje sledovanie sémantických i štylistických zmien daných slov, ktoré sa môžu odrážať v prijímajúcom jazyku. Zahrnuté sú aj prípady opakovaných prevzatí. Ďalšia pozornosť sa venuje niektorým zreteľom vybraných prác zameraných na anglicizmy, resp. uvádzajúcich ich súpis. Prednáška poukazuje na nespornú lingvokultúrnu dôležitosť lexikografie pri integrácii prevzatí a zároveň na jej mimoriadnu

náročnosť pri zachytávaní a kodifikačnom spracúvaní tejto multidimenzionálnej a vysoko dynamickej oblasti jazyka a medzijazykových vzťahov.

Prednáška si kladie za cieľ pokúsiť sa aspoň vo vymedzenej miere prispieť k bádaniu v oblasti adaptácie anglicizmov v slovenčine.

Rok 2023

Samuel Koruniak

Divergentné tendencie vo vývine spisovnej slovenčiny v prostredí vojvodinských Slovákov

Existencia slovenčiny ako etnosingifikatívnej zložky vojvodinských Slovákov je v danom prostredí viditeľná už 280 rokov, pričom sa počas vývinu vypracovala na slovenčinu enklávneho typu, ktorá je rozpoznateľná vo všetkých stratifikačných jazykových varietách. Slovenská menšina v dnešnej Vojvodine podliehala iným politicko-spoločensko-kultúrnym skutočnostiam, kde bol ovplyvnený aj jazyk – slovenčina, pričom sa do jej systému postupne dostávali prvky, ktoré neboli rozpoznateľné na území dnešného Slovenska a ktoré používatelia jazyka často bezproblémovo aplikovali a aplikujú. V rámci prednášky budeme prezentovať historický vývin slovenčiny v menšinovom prostredí, kde slovenčina figuruje ako úradný, menšinový jazyk, ovplyvňovaný väčšinovým, majoritným jazykom (v tomto prípade srbčinou). Poukážeme na spoločensko-politické momenty najmä v 20. storočí, ktoré mali dosah aj na jazykový obraz slovenčiny v dnešnej Vojvodine – v súčasnosti kreujú jazykovú skutočnosť slovenského menšinového spoločenstva. Práve tu sa vynára otázka, či slovenčina v menšinovom prostredí nevytvára obraz slovenčiny ako pluricentrického jazyka, ako aj skutočnosť, že ide o vojvodinský typ slovenčiny (?!).

Jana Levická – Miro Zumrík

Vývoj slovenskej terminológie v 20. storočí v kontexte premien česko-slovenskej jazykovej situácie

V príspevku načrtávame základné vývojové línie slovenskej terminológie v priebehu 20. storočia. Prostredníctvom klasických historicko-lingvistických a teoretických prác slovenskej a zahraničnej jazykovedy tento vývoj usúvzťažňujeme najmä s dlhou historickou, politickou a kultúrnou koexistenciou a vzájomným vzťahom slovenčiny a češtiny. Vzťah oboch jazykov a terminológií stručne zasadzujeme do širšieho dejinného kontextu jazykovej situácie

predkodifikačného obdobia i kodifikačných úsilí. Dynamiku a premeny tohto vzťahu však sledujeme predovšetkým na pozadí historických a politických zmien v priebehu jednotlivých desaťročí spoločného česko-slovenského štátu. Následne sa zameriavame na vybrané otázky československej terminológie a princípy terminologickej práce vo vzťahu napríklad k dobrému utváraniu slovenských termínov, k internacionalizácii termínov či k systematickému budovaniu slovenských terminológií a nomenklatúr jednotlivých odvetví. Tieto princípy dávame do súvislosti s dobovým jazykovedným a politickým kontextom. Predstavené prístupy a riešenia vybraných terminologických problémov dokumentujeme aj prostredníctvom korpusových zdrojov, ktoré zachytávajú úzus v danom období. V záverečnej časti príspevku krátko reflektujeme niektoré filozofické a teoretické koncepty a metafory, aké sa v slovenskej jazykovede používajú na modelovanie vzťahu slovenčiny a češtiny, ako aj na vývoj slovenskej terminológie. Načrtávame tiež možné línie budúceho výskumu tejto živej otázky.

Radovan Garabík

Nat'ahovateľnosť viacslovných pomenovaní

V prednáške predstavíme teoretické východiská a novú verziu webovej aplikácie/nástroja na skúmanie distribúcie vzdialeností medzi dvoma slovami (hlavne použiteľné na skúmanie vzťahov napr. slovami z viacslovných pomenovaní).

Nástroj je použiteľný na rôznych úrovniach – základné použitie zobrazuje grafickým a intuitívnym spôsobom vzdialenosti medzi slovami, čo umožňuje jeho využitie aj laickými používateľmi. Na pokročilejšej úrovni poskytuje používateľom oboznámeným s príslušnými korpusmi destilované informácie o viacslovných pomenovaniach, kde môžu na prvý pohľad vidieť zaujímavé a prípadne neočakávané nové informácie, porovnávať medzi sebou silu a štruktúru viacslovných pomenovaní (aj medzi rôznymi jazykmi). Používateľom ovládajúcim jazyk CQL poskytuje nástroj bohaté možnosti výskumu na základe gramatického a syntaktického značkovania príslušného korpusu.

Nástroj pristupuje ku korpusom a získava údaje o tejto vzdialenosti, vykresľuje počet výskytov slova pre každú vzdialenosť a počíta niekoľko jednoduchých štatistických parametrov. To umožňuje používateľom preskúmať závislosť výskytu druhého slova na prvom slove na základe ich vzdialenosti a rýchlo zistiť potenciálne zaujímavé správanie sa slov v rámci

viacslovných pomenovaní alebo iných syntaktických štruktúr. V súčasnosti nástroj využíva niekoľko korpusov Slovenského národného korpusu, korpus súdnych rozhodnutí, korpus legálnych textov a korpusy rodiny ARANEA v týchto jazykoch: angličtina, bulharčina, čeština, estónčina, fínčina, francúzština, gruzínčina, holandčina, maďarčina, taliančina, latinčina, lotyšтина, perzština, poúrština, rumunčina, ruština, slovenčina, španielčina, švédčina, ukrajinčina a uzbečtina.

Prezentácia je určená obzvlášť záujemcom o skúmanie viacslovných pomenovaní na korpusových materiáloch.

Pavol Žigo

Prostriedky či etapy súčasného poznávania jazyka

Predmetom prednášky sú otázky komplexnosti jazykovedného výskumu, prieniku bádateľskej problematiky do interdisciplinárnych dimenzií a problematika dispozičnej skúsenosti v lingvistickom bádání. Súhrn poznávacích procesov sa v prednáške hodnotí s ohľadom na intersubjektivitu, subjektivitu aj nekompromisné pridržiavanie sa objektivismu. V rámci syntézy poznatkov vplyvom rozdielného „vkusu“ jednotlivých bádateľov autor upozorňuje na riziko zovšeobecnených záverov na jednej strane, na druhej strane aj na hranice subjektivity umocňujúcej rozdiely bádateľských postojov, vedúce k (potenciálnemu) riziku vyústenia do neschopnosti určiť hodnotu protichodných súdov v rámci konkrétnych metodologických smerov.

Podstatou metód aplikovaných vo výskume jednotlivých teritoriálnych a sociálnych podôb národného jazyka je získavanie materiálu z konkrétneho jazykového prostredia a interpretácia tohto materiálu. Metodológie jednotlivých jazykovedných disciplín by sa nemali odlišovať tým, čím je predmet ich výskumu bližší spisovnému jazyku, resp. čím sa od neho vzdďaľuje, ale uvedomovaním si, že ani v jednom prípade by nemalo ísť o mechanickú autorskú prezentáciu poznatkov o získanom materiáli, ale o jeho abstraktnejšiu a sofistikovanejšiu interpretáciu.

Obsah prednášky sa odvíja od myšlienky Z. Topolińskiej o tom, že „... slabšou stránkou (národných aj nadnárodných) jazykových / nárečových atlasov je, že v nich okrem fonetických,

morfológických, lexikálno-slovo tvorných javov nie je zastúpená funkčná analýza a interpretácia skúmaných prvkov“. V snahe identifikovať prostriedky aj etapy súčasného poznávania jazyka sa prednáška ďalej zaoberá dvoma problémovými okruhmi: 1. nárečové (kartografické) spracovanie nemá byť deskripciou vnímanou ako cieľ vedeckého bádania, ale ako prostriedok či východisko ďalšej vedeckej interpretácie; 2. nevyhnutnosť vnášať do poznávacieho procesu všetkých (!) jazykovedných disciplín, t. j. nielen dialektológie, komplexný prístup s ohľadom na sociálny aj teritoriálny aspekt, rešpektujúci všetky typologické, areálové aj genetické atribúty jazyka a jeho nositeľov a vyžadujúci si intenzívnu prítomnosť týchto fenoménov pri formulovaní poznatkov vedeckého výskumu.

Ilustračný materiál prednášky z oblasti súčasného jazykovedného výskumu potvrdzuje potrebu dispozičnej skúsenosti v rámci vedeckej interpretácie poznatkov, zachovanie kontinuity výskumu, jeho proaktívnosti a personálnej aj mentálnej kapacity.

Mária Šimková

Verbálne a neverbálne prostriedky v naratívnych textoch evanjelií

Evanjeliové narácie obsahujú mnoho dialógov, ktoré sú niekedy strohé, niekedy obsažnejšie, výkladové. Ich súčasťou sú opisy jednotlivých situácií, neraz veľmi dynamických, plných (vonkajšieho) pohybu a/alebo (vnútorného) chaosu, gest, mimiky a ďalších neverbálnych výrazových prostriedkov. Svoju úlohu zohráva aj čas (časové rámce) a priestor realizácie jednotlivých udalostí. Osobitným faktorom je ticho, mlčanie účastníkov deja alebo komunikácie. Obsahom prezentovanej analýzy sú vybrané verbálne (napr. oslovenie, opakovanie) a neverbálne zložky komunikácie v rozprávaniach evanjelií (predovšetkým pohľad, počúvanie, dotyk, gesto) a detailnejší pohľad na priebeh uzdravenia človeka slepého od narodenia (Jn 9, 1 – 49).

Lujza Urbancová

Rodovo vyvážená slovenčina v súčasnej spoločnosti

Idea rodovo vyváženého jazyka vychádza z feministických snáh o zviditeľnenie žien v jazyku, ktoré by odrážalo ich zmenené spoločenské postavenie. Rodovo vyvážený jazyk je možné odborne reflektovať v rámci rôznych metodologických platforiem, a to nielen lingvistických, pretože sa tesne spája so spoločnosťou, v ktorej funguje. Za východiskové sa však považuje práve lingvistické uchopenie. Z hľadiska slovenskej lingvistiky rezonujú v tomto smere pohľady na rod ako gramatickú kategóriu a jej schopnosť odrážať skutočnosť, resp. skôr jej aktuálne obmedzenia, ako aj možnosti redukovania generického maskulína. Dnes sa rodová vyváženosť vzťahuje na ešte širšie súvislosti, pretože rodová identita prekračuje bipolárnu reláciu muž – žena. Ide o prípady transrodových ľudí, intersexuálnych, resp. nebipolárnych osôb či queer-rodových osôb, ktoré si v súčasnej slovenčine len ťažko formulujú sebaidentifikáciu.

Iníciačné idey o rodovo vyváženom jazyku zo špeciálnejších diskurzov (napríklad tých, ktoré sa venujú rodovej rovnosti) postupne prenikajú do širšieho prostredia jazykovej komunikácie, do inštitúcií a procesov, vplývajúcich na spoločenské povedomie o podobe a používaní jazyka, a napokon do bežnej rečovej praxe. Nejde o priamočiary ani jednoduchý prechod, pretože rečová prax funguje s vysokou mierou zotrvačnosti – istý jazykový obraz sveta je silným homogenizujúcim a stabilizačným faktorom a životné zmeny sa doň premietajú s oneskorením.

O rodovo vyvázenej slovenčine sa dá uvažovať aj ako o jednej z interakcií medzi meniacou sa spoločnosťou a jej jazykovou reprezentáciou. Nejde o nič iné ako o potvrdenie známeho poznatku, že (sociálna) realita a jazyk sa obojstranne ovplyvňujú, pričom dynamika zmien spoločnosti nachádza neraz oneskorenú odozvu v jazyku. Na druhej strane, až to, čo „je“ v jazyku, na čo existuje pomenovanie, ukazuje, čo „je“ v realite, čo je súčasťou nášho sveta. Počas prednášky sa sústredíme na vzťah medzi ponímaním rodu ako sociálnej kategórie v niektorých sociálnych diskurzoch a sieťou diskurzívnych praktík, ktorými sa v jazykovom kolektíve vytvára povedomie o „správnosti“, vhodnosti používania jazyka ako adekvátnej reprezentácie sociálnej skutočnosti. Zameriame sa na potenciál kolektívu používajúceho slovenský jazyk tvoriť a prijímať rodovo vyvážený jazyk.

Eudmila Liptáková

Výskumy detskej reči ako konceptuálne východisko vyučovania slovenského jazyka

Cieľom prednášky je prezentovať aktuálne autorkine výskumy reči dieťaťa mladšieho školského veku z hľadiska ich súvislosti s jazykovo-komunikačnou edukáciou.

Výskumy detskej reči ako súčasť vývinovej lingvistiky sa na Slovensku intenzívne realizujú od 90. rokov 20. st. Vďaka týmto výskumom máme v súčasnosti k dispozícii komplexné dáta o vývinovom profile dieťaťa hovoriaceho po slovensky v ranom a v predškolskom období (Slančová, 2008, 2018 a ďalší). Výskumné zistenia o viacerých oblastiach jazykového a komunikačného vývinu jestvujú aj z mladšieho školského veku (Harčariková & Klimovič, 2011; Kesselová, 2001, 2003a; Klimovič, 2016; Klimovič et al., 2020; Zajacová, 2012 atď.).

V rámci vymedzovania konceptuálnych východísk vyučovania slovenského jazyka tvorí vývinová lingvistika, a teda výskumné zistenia o detskej reči, ich dôležitú súčasť. V lingvodidaktických publikáciách už boli viaceré výskumné zistenia usúvzťažnené s obsahom a procesom vyučovania slovenčiny (napr. Harčariková & Klimovič, 2011; Kesselová, 2003b, 2003c; Liptáková & Vužňáková, 2009; Liptáková et al., 2015 atď.). Napriek tomu dostupné vývinovolingvistické poznanie a jeho didaktická transformácia prenikajú do školskej praxe vyučovania slovenčiny len veľmi pomaly a nedostatočne.

V prednáške sa pokúsime na základe vlastných výskumných zistení objasniť ich súvislosť so žiaducou jazykovo-komunikačnou edukáciou a naznačiť spôsoby ich prenosu do vzdelávacích programov a do školskej praxe.

Daniela Slančová

Akým jazykom hovorí šport – niekoľko poznámok k jazyku športu a jeho skúmaniu

Prednáška sa venuje problematike športovej lingvistiky so zameraním na intrašportovú komunikáciu aj komunikáciu o športe v iných komunikačných sférach.

Metodologický rámec tvorí koncept komunikačného registra, konkrétne športového makrosociálneho komunikačného registra a jeho jednotlivých subregistrov. V súvislosti

s intrašportovou komunikáciou sa opiera hlavne o trénerský komunikačný register ako jeden z mikrosociálnych komunikačných registrov patriacich do komunikačnej sféry športu.

V analytickej časti sa prednáška v stručnosti venuje:

- štylistickým kvalitám športového komunikačného registra a žánrom športovej komunikačnej sféry;
- registrovo motivovanej lexike športovej komunikačnej sféry;
- lexike trénerského komunikačného registra vo volejbalovom subregistri;
- rodovo podmienenej komunikácii trénerov;
- vzťahu športového komunikačného registra a registrov iných komunikačných sfér, predovšetkým vzťahu športovej a mediálnej komunikačnej sféry.
-

Albrecht Greule

Verbszenen und ihre Veränderungen

Zum Projekt „Historisch syntaktisches Verbwörterbuch (HSVW)“

Der Sprachwandel wird meistens in den Kategorien Lautwandel, Formwandel und Bedeutungswandel beschreiben. Geht es, wie bei dem präsentierten Projekt „Historisch syntaktisches Verbwörterbuch“ um die Veränderungen, die Verben im Verlauf der (deutschen) Sprachgeschichte erfahren, dann treten Laut- und Formwandlungen in den Hintergrund und der Bedeutungswandel steht im Vordergrund. Wer in diesem Forschungsbereich tätig wird, muss die Tatsache berücksichtigen, dass die Verben die wichtigsten Valenzträger sind und die Aktanten-Konstellationen die Semantik eines Verbs in der gesamten historischen Entwicklung mitbestimmen. Mit dieser Forschungsperspektive dringt man in den Kernbereich des syntaktischen Wandels vor und gewinnt wichtige Einsichten in den Wandel der Sprache überhaupt. Das Projekt HSVW verfolgt das Ziel, den syntaktischen Wandel der Aktanten-Konstellationen aus den Quellen zu erfassen und lexikographisch zu beschreiben. – Der Vortrag behandelt folgende Themen: Valenz und Verbszenen, Historische Valenz, Syntaktischer Wandel, Historische Valenz und Lexikographie, das Historisch syntaktische Verbwörterbuch, das Historisch syntaktische Verbwörterbuch – online.

Robert Greenberg

Language, Identity, and the War in Ukraine: Lessons from the Balkans

This presentation explores the complex language situation in Ukraine and the language ideologies that inform decision-making in both Ukraine and the Russian Federation. It considers the pre-war linguistic situation in Ukraine and the status of the Ukrainian and Russian languages in the country and how language policies evolved in Ukraine since independence in 1991. Thereafter, it considers the changes that occurred after the Euromaidan events of 2013-2014, the annexation of Crimea, and the conflict that began in Eastern and Southern Ukraine. Parallels are drawn with the linguistic and ethnic conflicts in the former Yugoslavia in the 1990s and conclusions drawn on what may be the influences of those events in shaping ideologies of elites in both Ukraine and Russia as the war in Ukraine drags on.

Norbert Vanek

Mental simulation of the illusory and the factual in negation processing: Insights from Croatian-English bilinguals with relevance to Slovak

Imagine a fish not jumping out of the water. How do comprehenders process negative statements? Opinions vary. Some argue that a negative statement is more difficult to process than its positive counterpart because comprehenders start off with the representation of the positive state of affairs [fish jumping out of water] and then proceed to the (f)actual one (Kaup et al., 2007). This processing route is known as the two-step model. An alternative account, the one-step model, proposes that the negative/factual state of affairs [fish not jumping out] is computed directly (Orenes et al., 2014). This debate is additionally complicated by factors that are known to cause processing differences, such as language-specific negation types (Zovko Dinković 2013, Vanek & Zhang, 2023). One such cue is negative concord, a type of negation that is formed differently in English and Slovak. English only allows one negated lexeme per clause, while Slovak allows multiple negative polarity items per clause. This crosslinguistic difference poses an intriguing question for second language learning. Namely, what are the consequences of processing different types of negation in a second language? Do learners

process negation faster when the structures between the first and the second language overlap? To date, no studies have compared processing consequences of different negation types in English vs. Slavic native speakers. This presentation reports on experiments with Croatian learners of English, with relevance to Slovak. Examples are provided in Slovak.

We tested whether differences in sentential negation (NOBODY: *Nobody* broke the coconut [SK] “**Nikto** nerozbil kokos” vs. NEG: *The monkey **didn’t** break the coconut* [SK] “Opica **nerozbila** kokos”) lead to differences in processing between and within languages. We used eye-tracking with combinations of pictures and audio recordings (Figure 1). We tested Croatian-English bilinguals and native speakers of English (N=45/group), manipulated Negation and Language, and measured anticipatory fixations (first fixations and proportions of looks during auditory processing after preview without pictures), and integratory fixations (proportions of looks after reappearance of pictures, e.g., whole vs broken coconut). To our knowledge, this is the first negation processing study (pre-registered via the Open Science Framework <https://osf.io/czyx7/registrations>) utilising the anticipatory eye-tracking paradigm (Kamide et al., 2003). One advantage of this paradigm lies in its potential to show whether listeners process negation directly, or through an initial detour via the corresponding positive state of affairs. An additional theory building potential of the eye-tracking approach is to reveal how quickly, if at all, second language learners can generate expectations as different negation types across the two languages unfold.

Our results from both native speakers of English and Croatian-English bilinguals (Figure 2) suggest that the factual/negated state of affairs during sentence comprehension can be processed directly in both the first and the second language. Our evidence comes from anticipatory looks launched towards the upcoming target, in cases when negation types exhibit crosslinguistic overlap (sentential negation) as well as when the L1 and L2 structurally differ (negative concord in Croatian vs. null-quantifier negation in English). Cumulative increases of fixations on a blank screen (Altmann, 2004) in anticipation of the factual, but not the illusory, suggest direct mental simulation of the negated state of affairs. Variation in fixation onsets changing with negation type in L1 Croatian show that anticipation effects are stronger when there are more cues to rely on. Lack of variation in fixation onsets across affirmation and negation types in L2 English point to other than L1-driven processing routines. These are interpreted as adaptations to optimise processing efficiency in a second language context.

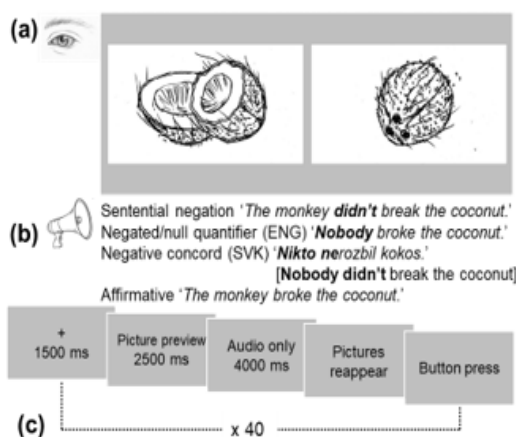

Figure 1. Experiment design. (a) Picture pairs showing the illusory vs. factual state of affairs were used as visual stimuli. (b) Linguistic input was audio-presented, including sentential negation, negated quantifier (English), negative concord (Croatian) and affirmative sentences as controls (20 sentences per type). (c) One trial consisted of a fixation cross, picture preview, blank screen with audio input, followed by pictures reappearing in their original positions and shown until button press.

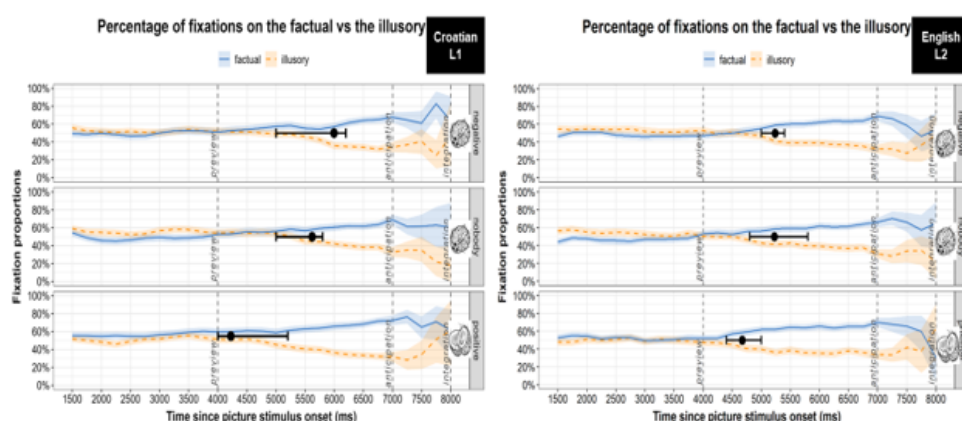

Figure 2. The lines show average proportions of fixations on the factual and the illusory alternates during picture preview, anticipation (audio presentation in the absence of pictures), and integration (after picture reappearance) for the Croatian L1 group (left) and the Croats tested in English (right). The shading shows 95% confidence intervals (CI). The black whiskers superimposed onto the fixation curves show divergence points and their 95% CI.

Mariola Jakubowicz

Słownik prasłowiański – wersja cyfrowa versus wersja tradycyjna

Słownik prasłowiański, powstający w krakowskiej pracowni Instytutu Sławistyki PAN i publikowany od roku 1974, jest dziełem łączącym cechy słownika etymologicznego i pracy z historii porównawczej języków słowiańskich. Jego celem jest rekonstrukcja hipotetycznego zasobu leksykalnego z czasów wspólnoty prasłowiańskiej. Słownik nie odnosi się do jakiegś wspólnoty psł., mówiącej jednolitym językiem. Rekonstrukcja ma wymiar schematyczny. W jej ramach rekonstruowane są hipotetyczne formy, z których mogły się rozwinąć formy znane z realnie istniejących języków słowiańskich i hipotetyczne znaczenia, które mogły dać

początek znaczeniom w poszczególnych językach. W referacie zostanie przedstawiony sposób rekonstrukcji form i znaczeń.

W 2017 roku zespół Słownika prasłowiańskiego otrzymał grant na realizację stworzenia w formie cyfrowej kolejnego tomu słownika. Fakt ten okazał się ogromnym wyzwaniem dla zespołu, ale stworzył również nowe możliwości, jakich nie dawała tradycyjna drukowana wersja. Grant został zakończony w październiku b.r. W referacie zostaną omówione innowacje, które udało się zrealizować dzięki nowej formie Słownika.

W szczególności są to:

- możliwość śledzenia treści słownika w językach: polskim i angielskim;
- możliwość śledzenia oryginalnych znaczeń wyrazów służących jako materiał dowodowy przy rekonstrukcji;
- możliwość wyszukiwania słów psł. o określonej semantyce;
- możliwość wyszukiwania słów psł. o określonej strukturze;
- możliwość łatwego przechodzenia między spokrewnionymi z sobą słowami;
- możliwość szybkiego rozwiązywania skrótów bibliograficznych zamieszczonych w artykułach hasłowych.

W referacie poszczególne punkty zostaną rozwinięte i zilustrowane przykładami.

Zoznam členov SJS pri JÚLEŠ SAV v roku 2022

AUXOVÁ, Darina, PhDr., PhD.
AVRAMOVOVÁ, Miroslava, PhDr.
BALÁKOVÁ, Dana, doc. PhDr., PhD.
BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
BÁNIK, Tomáš, Mgr., PhD.
BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
BENKO, Vladimír, Ing., PhD.
BILSKÝ, Jozef, PhDr., PhD.
BÓNOVÁ, Iveta, PhDr., PhD.
BÖHMEROVÁ, Adela, doc. PhDr., PhD., M.A.
BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
CADORINI, Giorgio, dott.
ČMEHÝLOVÁ-RAŠOVÁ, Dominika, Mgr., PhD.
DOBRÍKOVÁ, Mária, doc. PhDr., CSc.
DORULA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
DUDÁŠOVÁ, Júlia, prof. PhDr., DrSc.
DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
DUDOVÁ, Katarína, PhDr., PhD.
DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
ĎURČO, Peter, prof., CSc.
ĎURNÍKOVÁ ONDRAČKOVÁ, Zuzana, PhDr., PhD.
†ĎUROVIČ, Ľubomír, prof. PhDr., DrSc.
DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr., Ph.D.
GÁLISOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
GENČIOVÁ, Annamária, PhDr., PhD.
GLADIŠ, Marián, PhDr., PhD.
GREGOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
GRIGORJANOVÁ, Tatjana, doc. PhDr., CSc.
HABIŇÁK, Andrej, PaedDr., PhD.
HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
HLADKÝ, Juraj, doc. PhDr., PhD.
HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
HONNEROVÁ, Barbora, Mgr.
HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
HRUBANIČOVÁ, Ingrid, PhDr., PhD.
CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr., PhD.
IMRICHOVÁ, Mária, doc. PaedDr., PhD.
IVANČOVÁ, Lena, Mgr., PhD.
IVANOVÁ, Martina, prof. Mgr., CSc.
JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
JAROŠOVÁ, Alexandra, PhDr., CSc.
JASINSKÁ, Lucia, Mgr., PhD.
KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
KAMENÁROVÁ, Renáta, Mgr., PhD.
KÁZMÉROVÁ, Anita, Mgr.
KIŠOVÁ, Jana, Mgr., PhD.
KLIMOVIC, Martin, doc. PaedDr., PhD.
KOLENČÍKOVÁ, Natália, Mgr., PhD.
†KOLLÁR, Dezider, doc. PhDr., CSc.
KONČALOVÁ, Jana, Mgr.
KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
KOVÁČOVÁ, Viera, doc. PhDr., PhD.
KOVÁČOVÁ, Zuzana, PaedDr., PhD.
KRALČÁK, Ľubomír, prof. PaedDr., PhD.
KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
KRÁĽOVÁ, Zdena, doc. PaedDr., PhD.
KROLČÍKOVÁ, Romana, Mgr.
KRŠKO, Jaromír, prof. Mgr., PhD.
LACKOVÁ, Marta, PaedDr., PhD.
LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
LAUERSDORF, Mark
LIGOŠ, Milan, prof. PaedDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, prof. PaedDr., CSc.
ĽOS IVORÍKOVÁ, Helena, Mgr.
†MACHO, Marián, Mgr., PhD.
MAJCHRÁKOVÁ, Daniela, Mgr., PhD.
MAKIŠOVÁ, Anna, prof. Dr.
MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhDr.
MLACEK, Jozef, prof. PhDr., CSc.
MOŠAŤOVÁ, Michaela, Mgr., PhD.
MÚCSKOVÁ, Gabriela, doc. Mgr., PhD.

NÁBĚLKOVÁ, Mira, doc. PhDr., CSc.
 NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhDr., CSc.
 OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
 OLOŠTIAK, Martin, prof. Mgr., PhD.
 OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr., PhD.
 OLŠIAK, Marcel, PhDr., PhD.
 ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.
 ONDREJOVIČ, Slavomír, prof. PhDr., DrSc.
 ORAVCOVÁ, Adriana, PhDr.
 PANČÍKOVÁ, Marta, prof. PhDr., CSc.
 PANOCOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
 PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.
 PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhDr., PhD.
 PETRÁŠ, Patrik, Mgr., PhD.
 PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhDr.
 POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
 PUKANEC, Martin, doc. Mgr., PhD.
 RAMŠÁKOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
 RENDÁR, Ľubomír, PaedDr., PhD.
 REŠOVSKÁ, Soňa, Mgr., PhD.
 RIPKA, Ivor, prof. PhDr., DrSc.
 RUŠČÁK, František, doc. PhDr., CSc.
 SABO, Róbert, Mgr., PhD.
 SABOL, Ján, prof. PhDr., DrSc.
 SEDLÁKOVÁ, Marianna, doc. PhDr., PhD.
 SEJÁKOVÁ, Jana, PhDr., CSc.

SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhDr., CSc.
 SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhDr., CSc.
 STANKOVÁ, Mária, Mgr., PhD.
 SZYMCZAK-ROZLACH, Mariola, Dr., PhD.
 ŠEBESTOVÁ, Anna, PhDr.
 ŠIMON, František, doc. PhDr., CSc.
 ŠIMUNOVÁ, Dagmar, PhDr.
 ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhDr., CSc.
 ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhDr., CSc.
 TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, doc. Mgr., PhD.
 TÓTH, Sándor János, Dr. habil., PhD.
 TUŠKOVÁ, Tünde, doc., PhD.
 TVRDOŇ, Emil, doc. PhDr., CSc.
 TÝROVÁ, Zuzana
 UHRINOVÁ, Alžbeta, PhD.
 URBANCOVÁ, Lujza, Mgr., PhD.
 VALENTOVÁ, Iveta, Mgr., PhD.
 VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
 VAŇKO, Juraj, prof. PhDr., CSc.
 VILČEKOVÁ, Katarína, PaedDr. PhD.
 VOJTEKOVÁ, Marta, Mgr., PhD.
 VRLÍKOVÁ, Kristína, doc. PhDr., CSc.
 VUŽŇÁKOVÁ, Katarína, doc. Mgr., PhD.
 ZÁVODNÝ, Andrej, doc. PaedDr., PhD.
 ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhDr.
 ŽIGO, Pavol, prof. PhDr., CSc.
 ŽILÁKOVÁ, Mária, doc., PhD.

Zoznam členov SJS pri JÚLEŠ SAV v roku 2023

AUXOVÁ, Darina, PhDr., PhD.
 AVRAMOVOVÁ, Miroslava, PhDr.
 BALÁKOVÁ, Dana, doc. PhDr., PhD.
 BALÁŽOVÁ, Ľubica, Mgr.
 BALLEKOVÁ, Katarína, Mgr., PhD.
 BÁNIK, Tomáš, Mgr., PhD.
 BARTKO, Ladislav, doc. PhDr., CSc.
 BENKO, Vladimír, Ing., PhD.
 BEY, Illya, Mgr. & Mgr.
 BILSKÝ, Jozef, PhDr., PhD.

BÓNOVÁ, Iveta, PhDr., PhD.
 BÖHMEROVÁ, Adela, doc. PhDr., PhD., M.A.
 BRAXATORISOVÁ-KÁZMÉROVÁ, Anita, Mgr., PhD.
 BUDOVIČOVÁ, Viera, doc. PhDr., CSc.
 BUGÁROVÁ, Marta, doc. PhDr., CSc.
 BUZÁSSYOVÁ, Klára, PhDr., CSc.
 CADORINI, Giorgio, dott.

ČMEHÝLOVÁ-RAŠOVÁ, Dominika, Mgr., PhD.
 DIWEG-PUKANEC, Martin, prof. Mgr., PhD.
 DOBRÍKOVÁ, Mária, prof. PhDr., CSc.
 DORULA, Ján, prof. PhDr., DrSc.
 DUDÁŠOVÁ, Júlia, prof. PhDr., DrSc.
 DUDOK, Miroslav, prof. PhDr., DrSc.
 DUDOVÁ, Katarína, PhDr., PhD.
 DUCHKOVÁ, Silvia, Mgr.
 ĎURČO, Peter, prof., CSc.
 ĎURNÍKOVÁ ONDRAČKOVÁ, Zuzana, PhDr., PhD.
 DVORNICKÁ, Ľubica, Mgr.
 FERENČÍKOVÁ, Adriana, prom. fil., CSc.
 GAJDOŠOVÁ, Katarína, Mgr., Ph.D.
 GÁLISOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
 GENČIOVÁ, Annamária, PhDr., PhD.
 GLADIŠ, Marián, PhDr., PhD.
 GREGOVÁ, Renáta, doc. Mgr., PhD.
 GRIGORJANOVÁ, Tatjana, doc. PhDr., CSc.
 HABIJANEC, Siniša, dr.sc., PhD.
 HABIŇÁK, Andrej, PaedDr., PhD.
 HAŠANOVÁ, Jana, PhDr.
 HÍREŠOVÁ, Alena, PhDr.
 HLADKÝ, Juraj, doc. PhDr., PhD.
 HLAVATÁ, Renáta, PaedDr., PhD.
 HORÁK, Emil, doc. PhDr., CSc.
 HRUBANIČOVÁ, Ingrid, PhDr., PhD.
 HUDCOVIČOVÁ, Marianna, PhDr., PhD.
 HUŤKOVÁ, Anita, doc. PhDr., PhD.
 CHOCHOLOVÁ, Bronislava, Mgr., PhD.
 IMRICHOVÁ, Mária, doc. PaedDr., PhD.
 IVANČOVÁ, Lena, Mgr., PhD.
 IVANOVÁ, Martina, prof. Mgr., CSc.
 JANKOVIČOVÁ, Milada, PhDr., CSc.
 JANOČKOVÁ, Nicol, Mgr., PhD.
 JAROŠOVÁ, Alexandra, PhDr., CSc.
 JASINSKÁ, Lucia, Mgr., PhD.
 KAČALA, Ján, č. k. SAV, prof. PhDr., DrSc.
 KAMENÁROVÁ, Renáta, Mgr., PhD.
 KARČOVÁ, Agáta, Mgr., PhD.

KIŠOVÁ, Jana, Mgr., PhD.
 KLIMOVÍČ, Martin, doc. PaedDr., PhD.
 KOLENČÍKOVÁ, Natália, Mgr., PhD.
 KONČALOVÁ, Jana, Mgr.
 KOŠKOVÁ, Mária, Mgr., CSc.
 KOVÁČOVÁ, Viera, doc. PhDr., PhD.
 KOVÁČOVÁ, Zuzana, prof. PaedDr., PhD.
 KRALČÁK, Ľubomír, prof. PaedDr., PhD.
 KRÁLIK, Ľubor, PhDr., CSc.
 KRÁĽOVÁ, Zdena, doc. PaedDr., PhD.
 KROLČÍKOVÁ, Romana, Mgr.
 KRŠKO, Jaromír, prof. Mgr., PhD.
 LACKOVÁ, Marta, PaedDr., PhD.
 LALIKOVÁ, Tatiana, Mgr.
 LAUERSDORF, Mark, prof.
 LEVICKÁ, Jana, Mgr., PhD.
 LIGOŠ, Milan, prof. PaedDr., CSc.
 LIPTÁKOVÁ, Alžbeta, PhDr., CSc.
 LIPTÁKOVÁ, Ľudmila, prof. PaedDr., CSc.
 LOS IVORÍKOVÁ, Helena, Mgr., PhD.
 MAJCHRÁKOVÁ, Daniela, Mgr., PhD.
 MAKIŠOVÁ, Anna, prof. Dr.
 MISLOVIČOVÁ, Sibyla, PhDr.
 MLACEK, Jozef, prof. PhDr., CSc.
 MOLNÁR SATINSKÁ, Lucia, PhDr., PhD.
 MOŠAŤOVÁ, Michaela, Mgr., PhD.
 MÚCSKOVÁ, Gabriela, doc. Mgr., PhD.
 NÁBĚLKOVÁ, Mira, doc. PhDr., CSc.
 NIŽNÍKOVÁ, Jolana, prof. PhDr., CSc.
 OČENÁŠ, Ivan, PaedDr., PhD.
 OLOŠTIAK, Martin, prof. Mgr., PhD.
 OLOŠTIAKOVÁ, Lucia, Mgr., PhD.
 OLŠIAK, Marcel, PhDr., PhD.
 ONDREJČIKOVÁ, Stella, Mgr.
 ONDREJKOVÁ, Renáta, Mgr.
 ONDREJOVIČ, Slavomír, prof. PhDr., DrSc.
 ORAVCOVÁ, Adriana, PhDr.
 PÁLENÍKOVÁ, Judita, Mgr.
 PANČÍKOVÁ, Marta, prof. PhDr., CSc.
 PANOCOVÁ, Renáta, prof. Mgr., PhD.
 PATRÁŠ, Vladimír, prof. PaedDr., CSc.

PEKAROVIČOVÁ, Jana, doc. PhDr., PhD.
PETRÁŠ, Patrik, Mgr., PhD.
PETRUFOVÁ, Magdaléna, PhDr.
PIATKOVÁ, Kristína, Mgr., PhD.
POVAŽAJ, Matej, PaedDr., CSc.
RAMŠÁKOVÁ, Anna, Mgr., PhD.
RENDÁR, Ľubomír, PaedDr., PhD.
REŠOVSKÁ, Soňa, Mgr., PhD.
RIPKA, Ivor, prof. PhDr., DrSc.
RUŠČÁK, František, doc. PhDr., CSc.
SABO, Róbert, Mgr., PhD.
SABOL, Ján, prof. PhDr., DrSc.
SEDLÁKOVÁ, Marianna, doc. PhDr., PhD.
SEJÁKOVÁ, Jana, PhDr., CSc.
SLANČOVÁ, Daniela, prof. PhDr., CSc.
SOKOLOVÁ, Miloslava, doc. PhDr., CSc.
STANKOVÁ, Mária, doc. Mgr., PhD.
SZYMCZAK-ROZLACH, Mariola, Dr., PhD.
ŠEBESTOVÁ, Anna, PhDr.
ŠIMON, František, prof. PhDr., CSc.

ŠIMUNOVÁ, Dagmar, PhDr.
ŠKVARENINOVÁ, Oľga, PhDr., CSc.
ŠRAMEKOVÁ, Ivana, Mgr. & DiS. Art.
ŠVAGROVSKÝ, Štefan, doc. PhDr., CSc.
TOMAŠČÍKOVÁ, Slávka, Dr.h.c. prof. Mgr., PhD.
TÓTH, Sándor János, Dr. habil., PhD.
TUŠKOVÁ, Tünde, doc., PhD.
TVRDOŇ, Emil, doc. PhDr., CSc.
TÝROVÁ, Zuzana
UHRINOVÁ, Alžbeta, PhD.
URBANCOVÁ, Lujza, Mgr., PhD.
VALENTOVÁ, Iveta, Mgr., PhD.
VANČOVÁ, Iveta, Mgr.
VAŇKO, Juraj, prof. PhDr., CSc.
VOJTEKOVÁ, Marta, doc. Mgr., PhD.
VRLÍKOVÁ, Kristína, doc. PhDr., CSc.
VUŽŇÁKOVÁ, Katarína, doc. Mgr., PhD.
ZÁVODNÝ, Andrej, doc. PaedDr., PhD.
ZVONČEKOVÁ, DÁŠA, PhDr.
ŽIGO, Pavol, prof. PhDr., CSc.
ŽILÁKOVÁ, Mária, doc., PhD.